

Merendree – Kloostertuin
archeologisch vooronderzoek – november 2016
A. DE LOGI

DL&H-Rapport 34

Colofon

Project
Merendree – Kloostertuin
Archeologisch vooronderzoek

Opdrachtgevers:

Roger Wille nv	Huysman Promoties nv	Huysman Bouw nv
Oostveld-Kouter 74	Stationsstraat 83	Stationsstraat 83
9920 Lovendegem	9900 Eeklo	9900 Eeklo

Uitvoerder:

De Logi & Hoorne bvba
Canadezenlaan 1A
9991 Adegem
BTW BE 0845.028.465
RPR Gent
www.dl-h.be

DL&H-Rapport 34
ISSN 2294-0790
© 2016 – De Logi & Hoorne bvba

Niets uit deze publicatie mag vermenigvuldigd worden, opgeslagen in geautomatiseerde gegevensbestanden en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook (digitaal, mechanisch, door fotokopie) zonder toestemming van De Logi & Hoorne bvba

Inhoud

Voorwoord	5
Administratieve fiche	5
1. Inleiding	7
2. Aanleiding en doel van het onderzoek	7
3. Geografische en bodemkundige situering	9
4. Archeologische voorkennis	12
5. Studie van kaarten en luchtfoto's	16
6. Toponymie	22
7. Tijds kader	22
8. Methodologie	22
9. Resultaten	25
9.1. Bodemkunde en natuurlijke sporen	25
9.2. Antropogene sporen	26
9.3. Metaaldetectie	36
9.4. Confrontatie resultaten eerder archeologisch onderzoek	38
10. Conclusies en aanbevelingen	39
Bibliografie	39

Voorwoord

In opdracht van Roger Wille NV, Huysman Promoties nv en Huysman Bouw nv voerde De Logi & Hoorne eind november 2016 een archeologisch vooronderzoek door middel van proefsleuven uit op een terrein tussen Merendreedorp en de Bloemistenstraat in Merendree, Nevele. Dit rapport behandelt alle aspecten van het veldwerk en de verwerking van deze prospectie. Hieruit volgt tenslotte een aanbeveling wat betreft het verder verloop van het archeologisch traject in het kader van de geplande ontwikkeling.

Het vlot verloop van dit project is te danken aan verschillende personen en instanties: opdrachtgevers Huysman en Roger Wille, het agentschap Onroerend Erfgoed, landmeter Paul Caus, metaaldetectorist Patrick Bultinck en kraanfirma Ronny De Pourcq.

Administratieve fiche

Site:	Merendree — Kloostertuin (MER-KLO-2016)
Ligging:	Tussen Bloemistenstraat, Merendreedorp en Hammeken in Merendree, Nevele (Oost-Vlaanderen)
Bounding box (Lambert 72):	punt 1: Xmin: 94567,6; Ymax: 196891,3; punt 2: Xmax: 94706,7; Ymin: 196748,5
Kadaster:	Nevele, afdeling 4, sectie B, perceel 689/z4
Onderzoek:	vooronderzoek met ingreep in de bodem / proefsleuven
Opdrachtgever:	Roger Wille nv, Huysman Promoties nv en Huysman Bouw nv
Eigenaar terrein:	Roger Wille nv en Huysman Promoties nv
Uitvoerder:	De Logi & Hoorne bvba
Vergunning:	2016/365
Vergunninghouder:	Adelheid De Logi
Vergunning metaaldetectie:	2016/365 (2)
Vergunninghouder metaaldetectie:	Adelheid De Logi
Bijzondere voorwaarden:	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Nevele, Merendreedorp
Bewaarplaats archief:	De Logi & Hoorne bvba Canadezenlaan 1A 9991 Adegem
Grootte projectgebied:	7460m ²
Grootte onderzoeksgebied:	6640m ²
Termijn:	terreinwerk 15 november 2016 verwerking 16 november t.e.m. 14 december 2016
Archeologen:	Adelheid De Logi Nele Heynssens
Verwachting:	op basis van nabijgelegen archeologisch onderzoek: sporen uit de Romeinse tijd, de vroege en de volle middeleeuwen
Resultaten:	verschillende kuilen uit de recente periode, een aantal ongedateerde greppels, een gracht die Romeins of middeleeuws dateert en één, mogelijk vier, kuilen uit de volle middeleeuwen
Aanbeveling:	geen verder archeologisch onderzoek

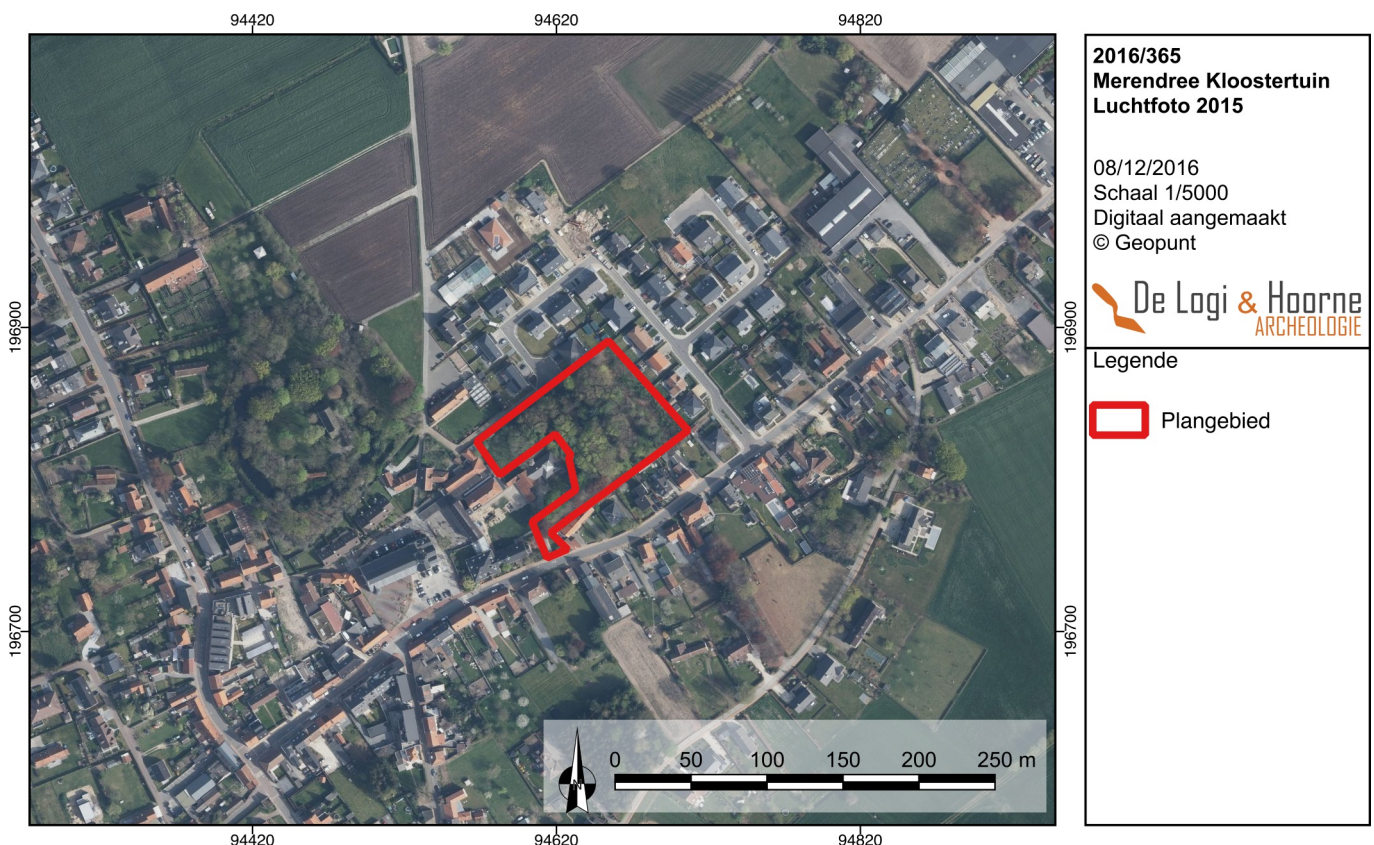
1. Inleiding

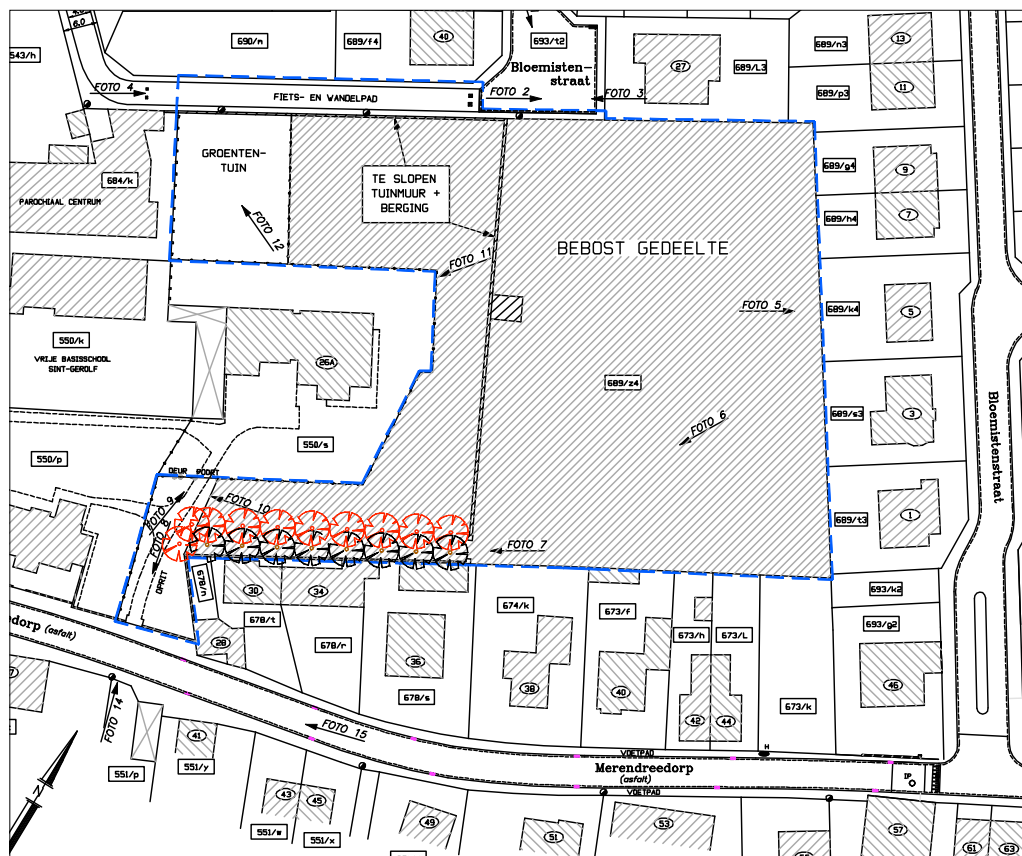
Op 21 november 2016 voerde een team van De Logi & Hoorne een archeologisch vooronderzoek door middel van proefsleuven uit in Merendree, een deelgemeente van Nevele. Het terrein van in totaal 7460m² is een voormalige kloostertuin die zich bevindt tussen de Bloemistenstraat en Merendreedorp. De grond zal in de nabije toekomst ontwikkeld worden tot een nieuwe woonverkaveling. Het vooronderzoek moet nagaan of op het projectgebied archeologische sporen aanwezig zijn die voorafgaand aan de bouwwerken nader onderzocht moeten worden met een vervolgonderzoek. In de aangelegde proefsleuven en kijkvensters werden hoofdzakelijk kuilen uit de recente periode aangesneden. Drie greppels en een gracht dateren misschien in de Romeinse of middeleeuwse tijd. Eén cluster met kuilen, waarvan één dateert in de volle middeleeuwen bevindt zich tegen de zuidoostelijke sleufrand. Aangezien in de configuratie van de mogelijk volmiddeleeuwse kuilen geen aanwijzingen herkend konden worden voor de aanwezigheid van een of meer plattegronden lijkt het hier te gaan om enkele sporen in de periferie van een mogelijke middeleeuwse site, die zich vermoedelijk grotendeels buiten het plangebied ophoudt. Vondsten gedaan bij de metaaldetectie wijzen evenmin op de mogelijke aanwezigheid van goed bewaarde archeologische sites binnen het plangebied. Gezien het uitblijven van indicaties voor de aanwezigheid van een of meer archeologische sites op het terrein én bijgevolg een zeer lage verwachting naar potentiële kenniswinst bij eventueel vervolgonderzoek, wordt in het kader van de huidige ontwikkeling geen bijkomend archeologisch onderzoek aanbevolen.

2. Aanleiding en doel van het onderzoek

Het archeologisch vooronderzoek in de voormalige kloostertuin aan Merendreedorp in Merendree, Nevele werd uitgevoerd in opdracht van Roger Wille NV, Huysman Promoties nv en Huysman Bouw nv. De ontwikkelaars plannen op het terrein een woonverkaveling op te bouwen bestaande uit achttien loten en een nieuwe ontsluitingsweg die aansluit op Merendreedorp. De werken die met deze ontwikkeling gepaard gaan impliceren ingrepen in de bodem waarbij eventueel in de bodem aanwezige archeologische sporen en vondsten beschadigd of vernield kunnen raken. Omdat deze schade onomkeerbaar is, moeten dergelijke restanten voorafgaand aan de werken gedocumenteerd kunnen worden. Het archeologische vooronderzoek met

Figuur 1: Het projectgebied aangeduid op een recente luchtfoto (© Geopunt)

Figuur 2: Opmetingen van de bestaande toestand voorafgaand aan de rooi- en sloopwerken en het proefsleuvenonderzoek (© Wille-Caus bvba)

Figuur 3: Ontwerp van de geplande verkaveling (© Wille-Caus bvba)

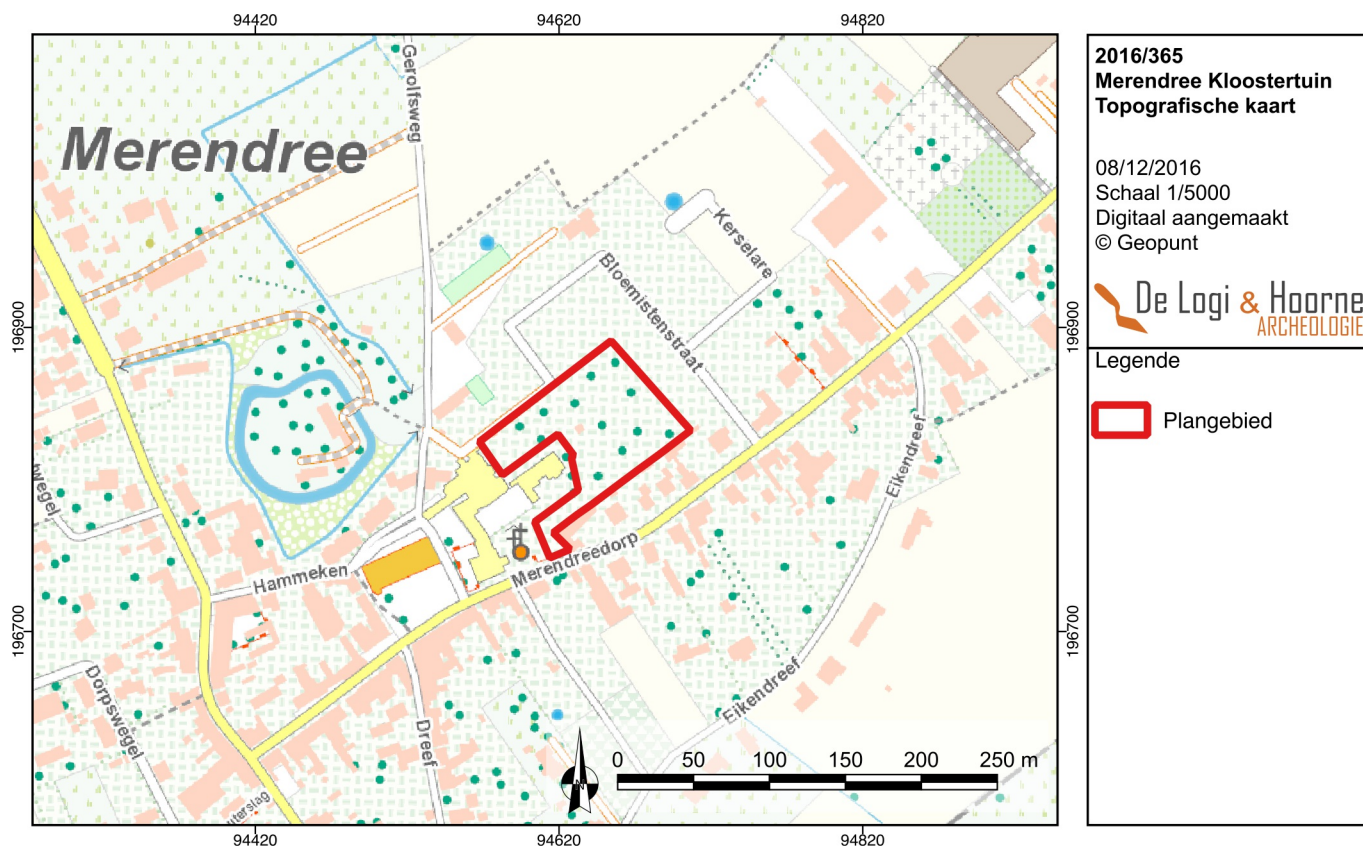
proefsleuven heeft als doel na te gaan of er in de bodem wel degelijk archeologische resten aanwezig zijn die van de geplande werken schade kunnen ondervinden, en wat hun aard, datering, verspreiding, bewaringsgraad, en wetenschappelijk belang is. Uit deze gegevens moet dan blijken of op het terrein een archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk is.

3. Geografische en bodemkundige situering

Het projectgebied bevindt zich in Merendree, een deelgemeente van Nevele, in de provincie Oost-Vlaanderen. Het terrein ligt in de dorpskern van Merendree, op ongeveer 65m ten noordoosten van de Sint-Radegundiskerk. Langs de noordwestelijke en noordoostelijke zijden van het projectgebied loopt de Bloemistenstraat en de erlangs liggende bewoning. Deze straat en huizen maken deel uit van een vrij jonge woonverkaveling op gronden waar eerder al archeologisch onderzoek gebeurde. De zuidoostelijke grens van het plangebied bestaat uit de bewoning langs Merendreedorp. In het zuidwesten wordt de grens gevormd door de huidige schoolgebouwen. Het projectgebied omvat perceel 689/z⁴ van afdeling 4, sectie B, van de gemeente Nevele, en is goed voor een oppervlakte van 7460m². De dorpskern van Merendree bevindt zich in het zuidelijk deel van de driehoek die gevormd wordt door het Kanaal Gent-Oostende in het noorden, het Schipdonkkanaal en de Cruyskale in het westen en de Oude Kale in het oosten.

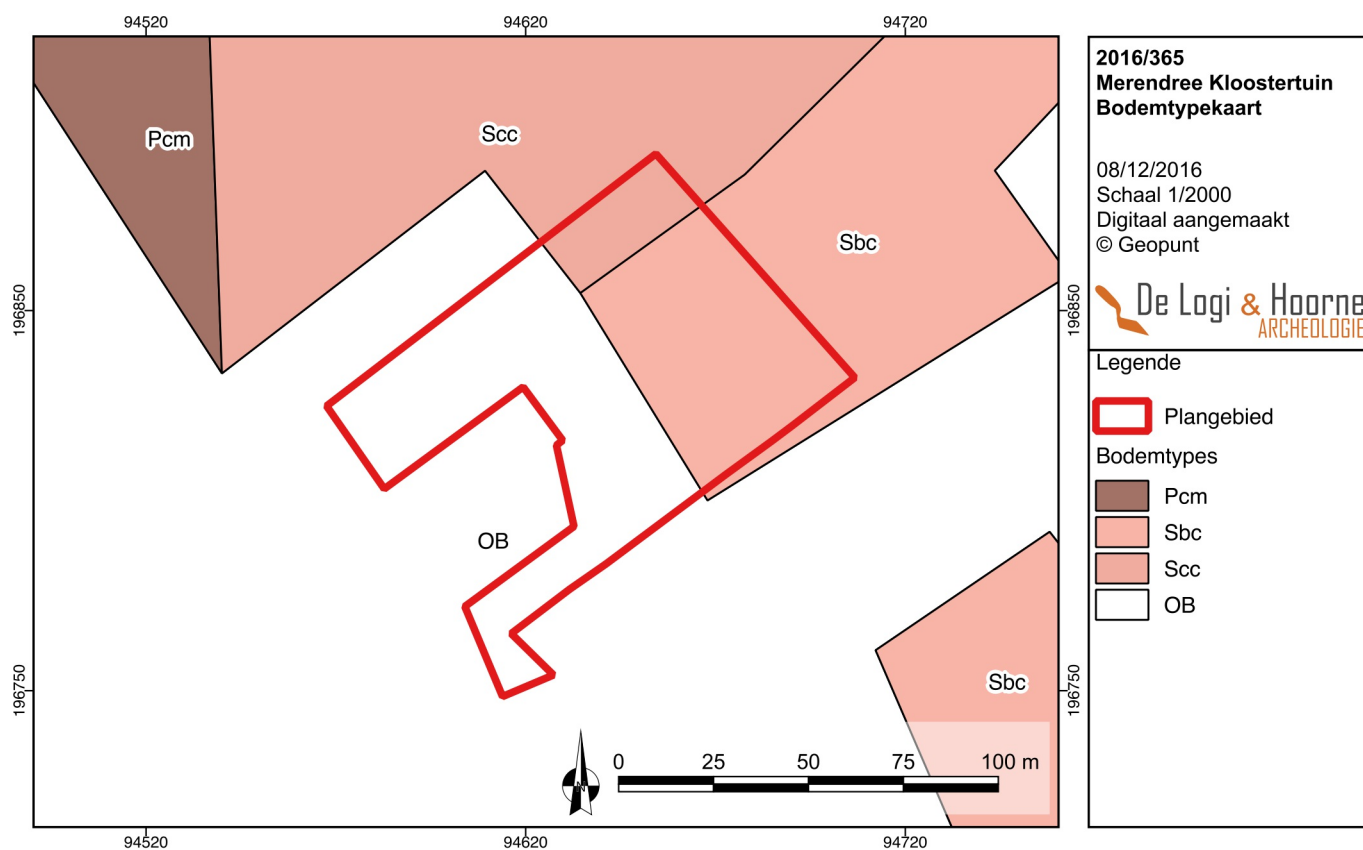
Voorafgaand aan het archeologisch vooronderzoek was het terrein in gebruik als een ommuurde bebooste tuin, gekend als 'de kloostertuin'. Het terrein was toegankelijk via Merendreedorp, waar een smalle weg naar het noordwesten toegang gaf tot de schoolgebouwen, en naar het noordoosten geflankeerd door hoge bomen uitkwam in de ommuurde tuin. Centraal liep door de tuin een muur van het noordwesten naar het zuidoosten. In de maand voor de uitvoering van de prospectie werden op het terrein de meeste bomen gerooid en werden de aanwezige muren plaatselijk doorbroken. Een rij met grote bomen langs de zuidelijke grens van het perceel bleef behouden. Met uitzondering van twee kleine gebouwtjes — een serre in het westen van en een berging centraal op het terrein — was geen bebouwing op het plangebied aanwezig. Op de bodemkaart van België staat de zuidwestelijke helft van het terrein gekarteerd als bebouwde zone (OB). Het noordoosten bestaat grotendeels uit een droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Sbc). In de noordelijke hoek is sprake van een matig droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Scc). Het hoogste punt van het terrein bevindt zich in het noordnoordoosten waar de TAWwaarden schommelen rond 10,7m. Van daaruit helt het terrein af in zuidzuidwestelijke richting. De laagst gelegen zone situeert zich ter hoogte van de toegangsweg aan Merendreedorp. Hier bedragen de TAWwaarden ongeveer 10m.

Geologisch gezien bevindt het projectgebied zich in de Vlaamse Vallei. Deze Vlaamse Vallei erodeerde zich sinds het droogvallen van Noord-België aan het eind van het tertiair, rond 2,58 miljoen jaar geleden, een weg door de marien afgezette tertiaire substraten. Dit gebeurde als gevolg van de quartaire klimaatschommelingen in verschillende fasen van erosie en sedimentatie. Ter hoogte van het projectgebied werd zo het Lid van Pittem en het Lid van Vlierzele aangesneden. Deze leden behoren tot de Formatie van Gentbrugge die is afgezet in het vroeg-eoceen (56 tot 47,8 miljoen jaar geleden) (STEURBAUT 2015: 130). Het Lid van Pittem bestaat uit een heterogeen pakket van silten en kleiige zanden. Het lid van Vlierzele bestaat uit heterogene glauconiethoudende fijne tot middelmatig grove zanden. De tertiaire afzettingen bevinden zich op een diepte tussen 20m en 25m onder het maaiveld (-10m tot -15m TAW). Na de erosieve fase van het vroeg-eemian volgde een afzettingsfase waarbij een glimmerhoudende, sterk kalkhoudende zware leem bezonk in grote overstromingsvlakten rond meanderende geulen in de diepere delen van de Vlaamse Vallei. Deze afzetting staat bekend als de Formatie van Oostwinkel en rust meestal rechtstreeks op het tertiaire substraat (BORREMANS 2015: 216). Gedurende het vroeg-weichseliaan daalde de zeespiegel en heerste een koud klimaat zonder permafrost waardoor de rivieren zich opnieuw diep in de Vlaamse vallei uitschuurden waarbij de oudere sedimenten deels werden opgeruimd. Nadien werd de Vlaamse Vallei in verschillende fasen vooral opgevuld met fluvioperiglaciale pakketten (BORREMANS 2015: 216-217). Een van de laatste grote opvullingsfasen vond plaats in het vroeg-pleniglaciaal (74.000 tot 55.000 jaar geleden), toen vlechtende rivieren door permafrost nauwelijks konden insnijden maar wel grote hoeveelheden sediment afzetten dat door gebrek aan vegetatie massaal met het smeltwater meekwam. Deze fluvioperiglaciale afzettingen bestaan voornamelijk uit geërodeerd tertiair materiaal (BORREMANS 2015: 217-218).

Figuur 4: Het plangebied aangeduid op de topografische kaart (© Geopunt)

Figuur 5: Het plangebied aangeduid op de bodemkaart (© Geopunt)

In de zeer koude periode van het laat-pleniglaciaal (29.000 tot 13.000 jaar geleden) was de rivierwerking en vegetatie zeer beperkt waardoor transversaal op de overheersende noord- tot noordwestelijke winden dekzandruggen ontstonden in de laag gelegen en met zand opgevlude Vlaamse Vallei. Onder andere de dekzandrug tussen Stekene en Maldegem werd in deze periode gevormd. Deze dekzandrug damde de Vlaamse Vallei af waardoor het afvoersysteem niet meer in noordelijke richting naar de Vallei van Oostende afwaterde maar oostelijk moest afbuigen om via het doorbraakdal van Hoboken de Beneden-Schelde te bereiken (BORREMANS 2015: 219).

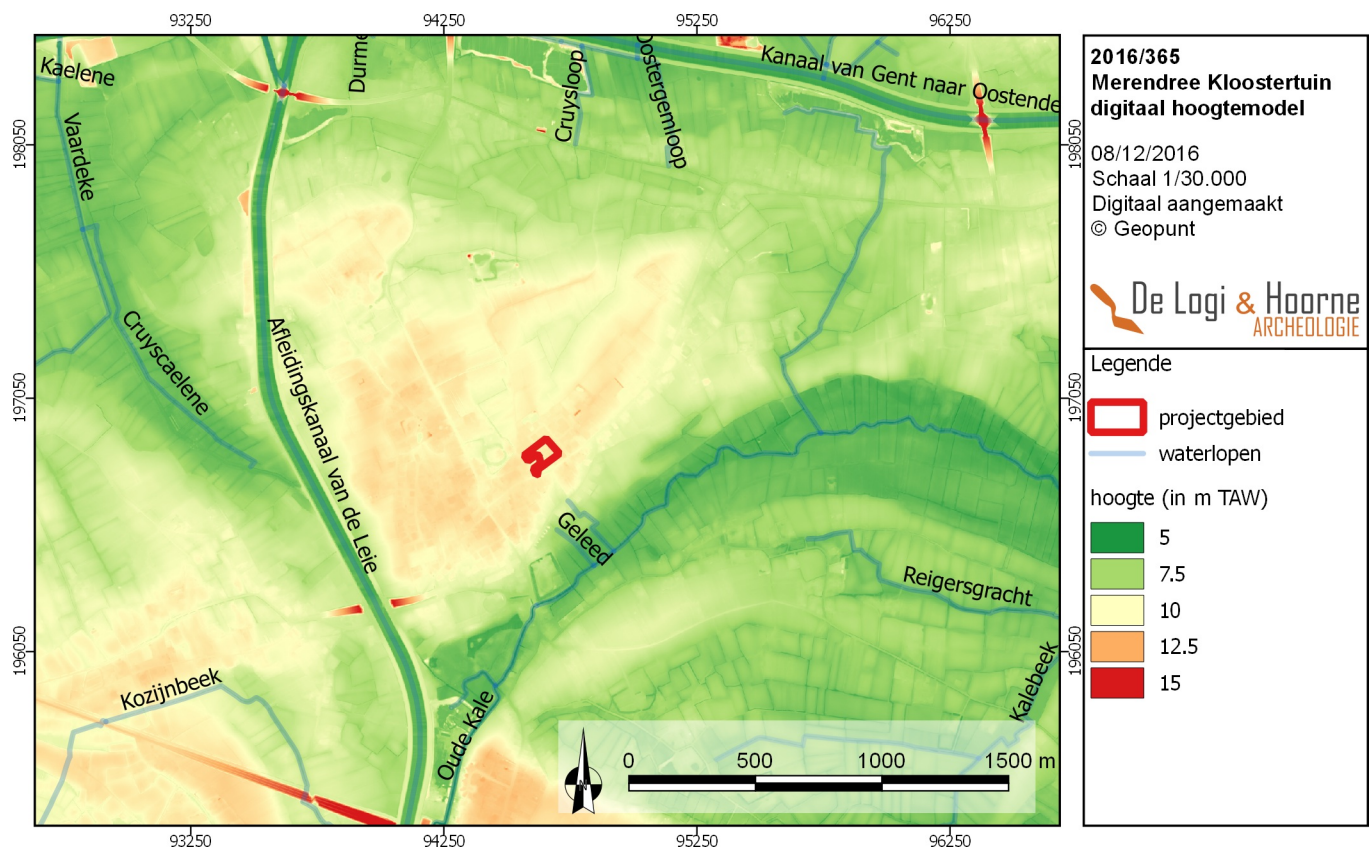
Tijdens het laat-glaciaal (13.000 tot 10.000 jaar geleden) verbeterde het klimaat, op enkele koude fasen na, waarbij de permafrost verdween terwijl de zeespiegel nog relatief laag lag. Hierdoor ontstonden meanderende rivieren die zich verticaal insneden en valleien vormden. Het oppervlak van de weichseliaanafzettingen werd hierbij tot laagterras in reliëf gesteld. Deze paleovalleien werden opgevuld met alluviale afzettingen en zijn vandaag niet meer zichtbaar in de holocene alluviale valleien (BOGEMANS 2007: 23; BORREMANS 2015: 219).

Ter hoogte van het projectgebied wordt het Vlaamse Valleilandschap gedefinieerd door de dekzandrug Vinderhoute – Merendree. Deze oost-west gerichte eolisch gevormde dekzandrug bereikt een maximale hoogte van 12m en domineert de alluviale vlakte van de Oude Kale. De Oude Kalevallei, afkomstig van Nevele, waar ze de Poekebeek ontvangt, loopt ter hoogte van het projectgebied ten zuiden van de oost-west gerichte dekzandrug van Vinderhoute - Merendree alvorens er aan de Molenbrug noordwaarts doorheen te breken (DE MOOR *et al.* 1997: 14).

Op de quartairgeologische kaart staat het projectgebied gekarteerd als vroeg-pleniglaciaal fluvioperiglaciaal sediment waarop mogelijk midden- of laat-pleniglaciaal eolische sedimenten werden afgezet (type 3). De midden- en laat-pleniglaciaal eolische afzettingen zijn niet noodzakelijk (nog) aanwezig. Ten oosten van het projectgebied bevindt zich de holocene alluviale vlakte van de Oude Kale (type 3a).

Op de bodemkaart staan de verschillende delen van het projectgebied onder drie verschillende bodemtypes gekarteerd. Het grootste deel, ongeveer 2/3, van het projectgebied is gekarteerd als bebouwde zone (OB). Dit bodemtype verwijst naar een antropogeen verstoord bodem.

Figuur 6: Het plangebied aangeduid op het digitaal hoogtemodel (© Geopunt)

Het oostelijk gedeelte van het projectgebied valt uiteen in twee bodemtypes. In het noordoosten van het projectgebied is de bodem gekarteerd als een matig droge lemig zandbodem met sterk gevlekte textuur B-horizont. Dit wijst op een bodem met gedegradeerde textuur B op 0,40m tot 1m onder het maaiveld. In het zuidoosten van het projectgebied is de bodem iets droger en gekarteerd als een droge lemig zandbodem met sterk gevlekte textuur B-horizont. Deze bodem bevat een bruine kleur B-horizont en is in ontwikkeling tot podzol, een zogenaamde prepodzol.

Bij het consulteren van de bodemerosiekaart uit 2016 blijkt dat het projectgebied niet gekarteerd is. De gronden die wel gekarteerd zijn hebben een verwaarloosbaar risico op erosie. In de vallei van de Oude Kale hebben de gronden een zeer laag risico op erosie. Op de bodemgebruikskaart staat het projectgebied vooral gekarteerd met bomen, gras en een klein gebouwtje. Het betreft een tuin met gras en bomen en een klein gebouw.

Op het digitaal hoogtemodel is duidelijk te zien dat het projectgebied zich op een opduiking bevindt die wordt geflankeerd door de Oude Kale in het zuiden en het Afleidingskanaal van de Leie in het westen. In het noorden bevindt zich het kanaal Gent-Oostende. Alle drie deze waterlopen zijn gekanaliseerde lopen die zich in de vallei van een oudere waterloop bevinden. De opduiking waarop het projectgebied gelegen is, loopt van Merendree tot Vinderhoute en wordt aan de Molenbrug door de Oude Kale doorstoken. Deze rug bereikt een hoogte van maximaal 12m TAW en domineert daarmee de vallei van de Oude Kale die op een hoogte van ongeveer 6,2m TAW gelegen is. Het projectgebied zelf bevindt zich op een hoogte van 10,42m TAW.

Het projectgebied bevindt zich geologisch op vroeg-pleniglaciale fluvioperiglaciale afzettingen die als opvulling van de Vlaamse Vallei door verwilderde rivieren werden afgezet. Deze afzettingen zijn dus minstens 55.000 jaar oud. Hierop werden in het midden en laat-pleniglaciaal eolische dekzanden afgezet. Deze eolische afzettingen zijn minimaal 13.000 jaar oud. Bijgevolg kan geen enkele archeologische periode a priori met zekerheid worden uitgesloten. Op basis van de beschikbare quartairgeologische en bodemkaarten zijn geen concrete aanwijzingen gevonden voor de aan- of afwezigheid van afgedekte of geërodeerde bodems. Landschappelijk gezien bevindt het projectgebied zich op een zeer interessante en strategische positie op een opduiking omgeven door verschillende waterlopen. De bodemtypes wijzen op een lemige zandbodem onder landbouw.

4. Archeologische voorkennis

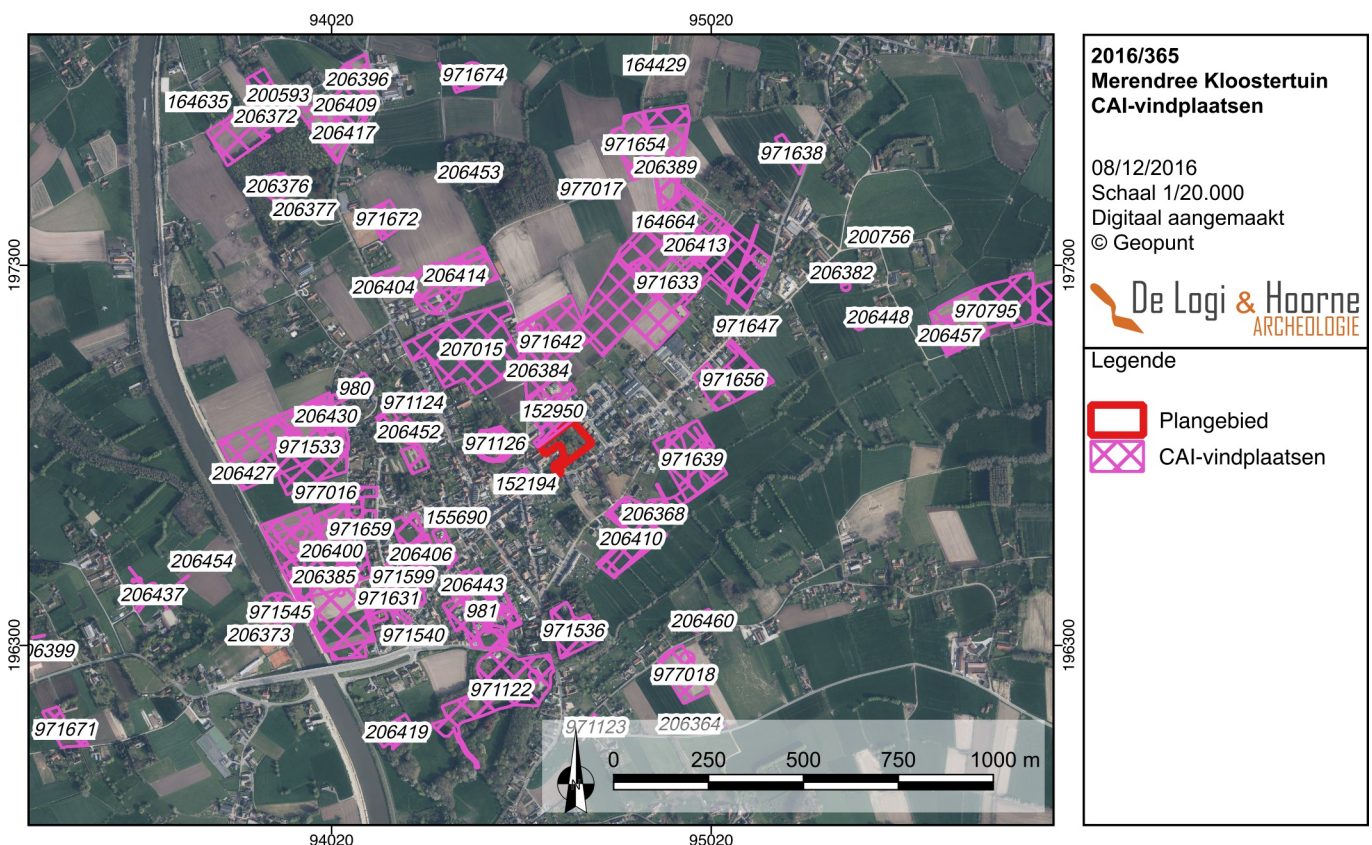
Binnen het projectgebied gebeurden in het verleden nog geen archeologische vaststellingen. Binnen een straal van ongeveer 1km rondom het plangebied werden echter wel al verschillende sites onderzocht of opgemerkt.

Dichtst bij het plangebied liggen de opravingen Merendreedorp van 2010 — op 30m ten noordwesten van het projectgebied — (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummers 151746 & 152950) en Gerolfsweg van 2014 — op 80m ten noorden van het plangebied (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 207237) en de voorafgaande proefsleufcampagnes. Beide opgravingen hadden plaats in het kader van de uitbouw van de verkaveling waarvan ook de huidige ontwikkeling deel zal uitmaken. Aangezien de opgravingen van 2010 en 2014 ruimtelijk en op vlak van resultaten op elkaar aansluiten worden de resultaten van beide campagnes samen besproken. De oudste sporen die op het terrein werden aangetroffen zijn een gracht en twee greppels uit de Romeinse tijd. Deze sporen hadden eenzelfde NNO-ZZW oriëntatie. De Romeinse gracht bleek in doorsnede uit verschillende uitgravingen te bestaan. Onderzoek op de profielen van deze structuur leverde interessante gegevens op. Zo bleken de verschillende uitgravingen nooit een waterdragende functie gehad te hebben. Bovendien bleek de structuur mogelijk oorspronkelijk een dubbele gracht geweest te zijn, die na demping werd vervangen door een enkele gracht. Deze grachtstructuur haalde dieptes tot 1,9m onder het archeologisch vlak. Aangezien dergelijke diepe gracht aangelegd werd voor een zeer tijdelijk gebruik en geen waterdragende functie had, werd een rituele of verdedigende functie voor het spoor vermoed. De doorsnedes van de structuur gaven een bijkomende indicatie naar de functie. De steile helling aan de noordwestelijke zijde van de gracht zou gericht zijn naar de buitenzijde. De trage getrapte zuidoostelijke kant zou stabielere zijn en zich bevinden aan de zijde van de verdediging. Er kan dus vermoed worden dat eventueel gerelateerde structuren zich ten zuidoosten van de gracht bevinden. De datering van het spoor berust op de vondst van een aantal Romeinse scherven in de onderste lagen van de structuur (De

LOGI 2015: 19-22; DE LOGI & VAN CAUWENBERGH 2010: 23, 41-44). Naast deze Romeinse sporen leverden beide onderzoekscampagnes nederzettingssporen uit de vroege middeleeuwen op. In totaal betreft het drie mogelijke hoofdgebouwen, elf bijgebouwen en vier waterputten. De vroegmiddeleeuwse bewoning kende er vier fasen gaande van de Merovingische tijd tot en met de 9de eeuw. De bewoning loopt echter gewoon door in de volle middeleeuwen, met een 10de-eeuws erf bestaande uit een hoofdgebouw en drie bijgebouwen. Een tweede volmiddeleeuws erf werd in 2014 deels aangesneden, maar kon niet precies gedateerd worden (DE LOGI 2015: 76-77).

In Merendree en omgeving werden in het verleden al heel wat veldprospecties uitgevoerd. Hierbij kwamen op verschillende plaatsen vondsten uit de steentijden aan het licht. Finaalpaleolithische vondsten zijn onder andere een Tjongerspits en cirkelschrabber aan Velde (590m ten noorden van het plangebied; CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 977017), veertien silex artefacten waaronder een grote steker op afknotting en een geretoucheerde kling op de vondstlocatie Kanaal 1 nabij de Molenkouterslag (ongeveer 600 ten westen; CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 977016). Op 160m ten zuidoosten van het plangebied werden aan de Eikendreef verschillende stenen artefacten uit het mesolithicum gevonden (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 971639). Mesolithisch materiaal werd ook aangetroffen aan de Diepestraat (340m ten zuidwesten van het plangebied; CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 971651), het Drieselke (560m naar het zuidoosten; CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 977018), aan de Molenkouterslag (uitgestrekte site tussen 300m en 1km ten westen van het plangebied; CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummers 971533, 971659), langs de Lostraat (ongeveer 330m ten oostnoordoosten van het plangebied; CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 971656) en aan de Veldestraat (340m ten zuidwesten van het plangebied; CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 981). Ook neolithisch materiaal werd gevonden aan het Drieselke (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 977018) en op de Molenkouterslag. Bij deze laatste site gaat het om een gepolijst bijltje en pijlpunten waaronder een verbrande gevleugelde pijlpunt (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummers 971533 & 971543).

Figuur 7: Het plangebied en de nabijgelegen archeologische vindplaatsen aangeduid op een orthofoto (© Geopunt)

Met luchtfotografische prospectie werden in de omgeving van het plangebied verschillende circulaire structuren waargenomen die hoogstwaarschijnlijk de relictten zijn van kringgreppels die grafheuvels uit de bronstijd omgaven. Dergelijke cirkels zijn gekend aan de Molenkouter (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummers 154862, 200035, 206373, 206449 & 206459), aan Langveld (ongeveer 590m ten zuidoosten; CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 200037), aan de Oostergemstraat (ongeveer 800m ten noordoosten; CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummers 200757 & 206448), aan de Diepestraat (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 206443), aan de Veldestraat (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 971640), en aan het Drieselke (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 977018). Tijdens veldprospecties werd ook al aardewerk uit de metaaltijden gevonden aan het Drieselke (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 977018) en aan de Veldestraat (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummers 981 & 971640). Op de Molenkouter werden uit de late bronstijd een bronzen lanspunt met ovaal blad, een bronzen sierspeld, heel wat hertshoornen, waaronder drie bewerkte stukken en veel dierlijk botmateriaal gevonden bij de aanleg van het Schipdonkkanaal (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 971545).

De Romeinse periode is sterk vertegenwoordigd in Merendree. Zoals hierboven beschreven is werden bij de opgravingen aan Merendreedorp (2010) en de Gerolfsweg (2014) een aantal greppels en een brede diepe meerfasige gracht uit de Romeinse tijd aangetroffen. De gekendste Romeinse vindplaats in Merendree bevindt zich aan de Molenkouterslag. Hier werden in het verleden al verschillende toevalsvondsten gedaan, veldprospecties al dan niet met metaaldetectie, proefsleuencampagnes en opgravingen uitgevoerd. Ook werden in deze zone — die zich uitstrekt van ongeveer 335m tot 1km ten westen van het plangebied — met luchtfotografie al heel wat verschillende structuren opgemerkt: nederzettingssporen, kuilen, grachten, een waterput, gebouwplattegronden, een wegtracé en minstens één *enclos* (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummers 206385, 206400, 206405, 206406, 206411, 206421, 206422, 206426, 206427, 206428, 206429, 206431, 206432 & 206433). De vondsten omvatten stevast Romeins aardewerk — zowel luxewaar als lokaal materiaal, ijzerslakken en *tegulae* (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummers 207250, 207362, 971540, 971627, 971628, 971629, 971630 & 971631). Opvallend is de grote hoeveelheid metaalvondsten op deze terreinen: vele munten waaronder *denarii* en *sestertii* van Septimus Severus, Antoninus Pius, Marcus Aurelius, Hadrianus en Faustina II, sleutels, een riemplaatje, *fibulae*, een hoefijzer en bitfragmenten (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummers 150496, 971543, 971545, 971597, 971599). Op deze terreinen hadden tussen 1988 en 2013 al proefsleufprojecten en opgravingen plaats. Bij een klein onderzoek langs de Kouterslag in 2013 werden door de Kale-Leie archeologische dienst drie waterputten, een aantal diepe kuilen, paalsporen en de resten van een wegtracé geregistreerd (VANHEE 2013; CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 207250). Bij een meer uitgestrekt proefsleuvenonderzoek aan de Kouterslag, eveneens in 2013, werden uitzonderlijk grote hoeveelheden Romeinse sporen aangetroffen. Het gaat om greppels, kuilen, paalsporen en bodemkundige pakketten waarin bijzonder veel vondsten uit de Romeinse periode aanwezig waren (REYNS & BRUGGEMAN 2014; CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 207362). Eerdere opgravingen en proefsleuencampagnes brachten aan de Molenkouter en de Kouterslag een grote densiteit aan nederzettingssporen aan het licht: paalsporen en mogelijk een standgreppel van een woning, verschillende afvalkuilen, een oven — vermoedelijk voor het roosteren van voedsel — met resten van een stookkanaal en een nabijgelegen silo, en de grachten die een wegtracé flankeren (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummers 971537, 971543 & 971632). Al de vondsten en sporen die op deze terreinen reeds zijn vastgesteld wijzen erop dat zich hier een uitgebreide archeologische site met officieel karakter — vermoedelijk een *vicus* — uit de Romeinse tijd bevindt, die bovendien gelegen is langs een weg die de Romeinse verbindingssas tussen Blicquy, Kerkhove, Kruishoutem, Merendree en Aardenburg vormt. Behalve een *vicus* kan in deze zone ook sprake zijn van een heiligdom of een versterkte site (DE CLERCQ 2009: 252-253, 375-377, 390-391).

De Romeinse vondsten in Merendree beperken zich niet tot de zogenaamde *vicus* aan de Molenkouterslag en de grachten ter hoogte van het Hammeken. Bij een opgraving aan de Veldestraat in 2005 werd een rechthoekige kuil en aardewerk uit de vroeg-Romeinse

tijd aangetroffen (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 981). Bij een werfcontrole aan de Dorpswegel werden de grachten die een Romeins wegtracé flankeren aangesneden. Langs deze weg lagen kuilen, paalsporen en een grote structuur, misschien een waterput (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 155690). Aan het Kasteel ter Wallen — op 330m ten zuiden van het plangebied — werd rond 1800 een toevalsvondst gedaan bestaande uit een graf met een urne, fragmenten van een dolk en een hertenschedel (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 971536). Bij vondstprospecties in Oostergem aan Velde en de Lostraat, en aan de Eikendreef, en de Veldestraat werden onder andere Romeinse keramiek, dakpanfragmenten, Doornikse kalksteen en veldsteen gevonden (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummers 971633, 971638, 971639 en 971640). Ten noorden van het plangebied, aan de Sint-Gerolfsweg, werden met luchtfotografie een 8-vormige schijf en vier of vijf bijkomende schijfvormen opgemerkt. Deze *cropmarks* werden geïnterpreteerd als mogelijk geëgaliseerde Romeinse *tumuli* (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 971642).

Op ongeveer 65m ten zuidwesten van het projectgebied bevindt zich de Sint-Radegundiskerk en het kerkplein. Tijdens een werfcontrole in 1999 konden de grenzen van het cirkelvormig kerkof vastgesteld worden en werden verschillende graven aangetroffen, waaronder twee vermoedelijk 18de-eeuwse bakstenen grafkelders, en de aanzet van funderingen (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 152194). De stichtingsdatum van de kerk is niet bekend, maar hier stond zeker een Romaanse kerk in 1171. Er zouden ook geschreven bronnen zijn die melden dat de *basilica* in Merendree reeds bestond voor 748 n.Chr., wat gezien de patroonheilige — Radegundis zou een Frankische prinses uit de 6de eeuw geweest zijn — niet onmogelijk is (DE CLERCQ 1997: 33). Het gebouw kent verschillende bouwfases, de laatste dateert rond 1880. In het Romaans gedeelte zijn stukken Doornikse kalksteen en fragmenten van *tegulae* aanwezig (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 976439).

In Merendree werden in het verleden al bij verschillende onderzoeken resten uit de middeleeuwen aangesneden. Deze periode werd niet enkel aangetroffen bij de verschillende opgravingen aan Merendreedorp en de Gerolfsweg, maar ook aan de Molenkouterslag. Hier werden bij een opgraving in 2004 de sporen van een drieschepige hoeve omgeven door grachten en daterend uit de 11de-12de eeuw aangetroffen (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 980). Bij een archeologisch vooronderzoek door middel van proefsleuven werden aan de Heilige Geeststraat sporen van een volmiddeleeuwse nederzetting vastgesteld (DE LOGI *et al.* 2013; CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 207015). Aan de Veldestraat werd bij een opgraving in 2005 aardewerk gevonden dat in de Merovingische tijd thuis hoort (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 981). Te Veldt Akker, zo'n 680m ten noordwesten van het projectgebied, werd een middeleeuwse waterput uit de 15de eeuw aangesneden met een boring (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 971672). Aan de Molenkouter werden niet enkel sporen en vondsten aangetroffen uit de Romeinse periode, maar ook aardewerk uit de vroege en de volle middeleeuwen (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummers 971533, 971541 & 971659). Ook aan het Drieselke, 560m ten zuidoosten van het plangebied, werd volmiddeleeuws aardewerk aangetroffen (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 977018).

Net buiten de dorpskern ligt op 70m ten westen van het projectgebied de Gerolfswal. Het is een circulaire site met walgracht met dubbele wal die waarschijnlijk tot de 18de eeuw terug gaat. Tot voor kort was het gebouw in gebruik als pastorie (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummers 206415 & 971126). Vlakbij op het terrein aan de Heilige Geeststraat werden bij een proefsleuvenonderzoek de resten van twee sites met walgracht aangetroffen (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 207015). Het Kasteel van Merendree, ongeveer 500m ten zuidzuidwesten van het plangebied, stamt waarschijnlijk uit de 17de eeuw. In 1680 zou hier een huis met brouwerij gestaan hebben dat later werd verbouwd tot een lusthof (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 971122). Ook Den Blauwen Steen, of het kasteel Staeck-ten-Poeke op ongeveer 630m ten zuiden van het plangebied, zou terug gaan tot een 17de-eeuwse alleenstaande hoeve (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 971123).

Recente resten omvatten ook sporen en vondsten uit de periode van de wereldoorlogen. Aan de Molenkouter werd een munitiedepot aangetroffen. Het is een kuil met gasgranaten die wellicht hoorde bij een Duitse schietstand van 1918 (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 980).

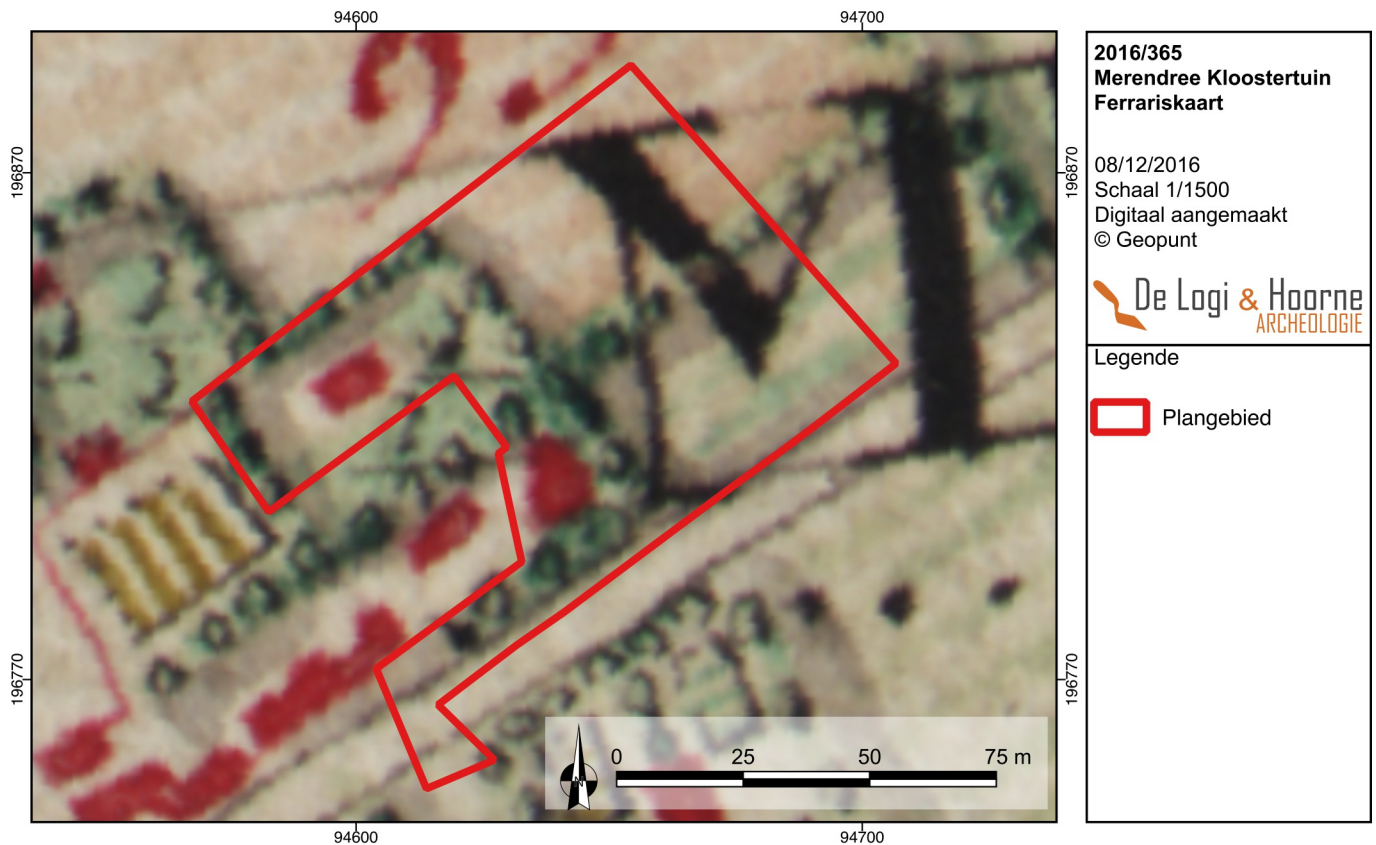
De gebouwen ten zuidwesten van het plangebied zijn momenteel in gebruik als school en kinderdagopvang. Het plangebied is gekend als de kloostertuin die vroeger behoorde aan de kloostergemeenschap die in deze gebouwen huisde. Aan het einde van de 18de eeuw werden de zusters Capucinessen door de Franse Sansculotten uit hun gebouw in Gent gezet. De zusters kwamen terecht in een huis in Merendree, waar ze ook een school voor arme kinderen oprichtten en verbleven tot 1876, wanneer ze terug konden keren naar Gent (www.kapucijnen-vlaanderen.be). Datzelfde jaar namen zusters Franciscanessen hun intrek in het klooster. Om weeskinderen op te vangen werden de gebouwen uitgebreid rond 1900. Tijdens de oorlog, in 1918, dienden de zusters, samen met de bewoners van het dorp, Merendree te verlaten. De kloostergebouwen bleken na de bevrijding deels vernield, en werden tussen 1951 en 1954 volledig vernieuwd. De laatste zusters werden in 1971 overgeplaatst (DE RUYCK *et al.* 1979).

5. Studie van kaarten en luchtfoto's

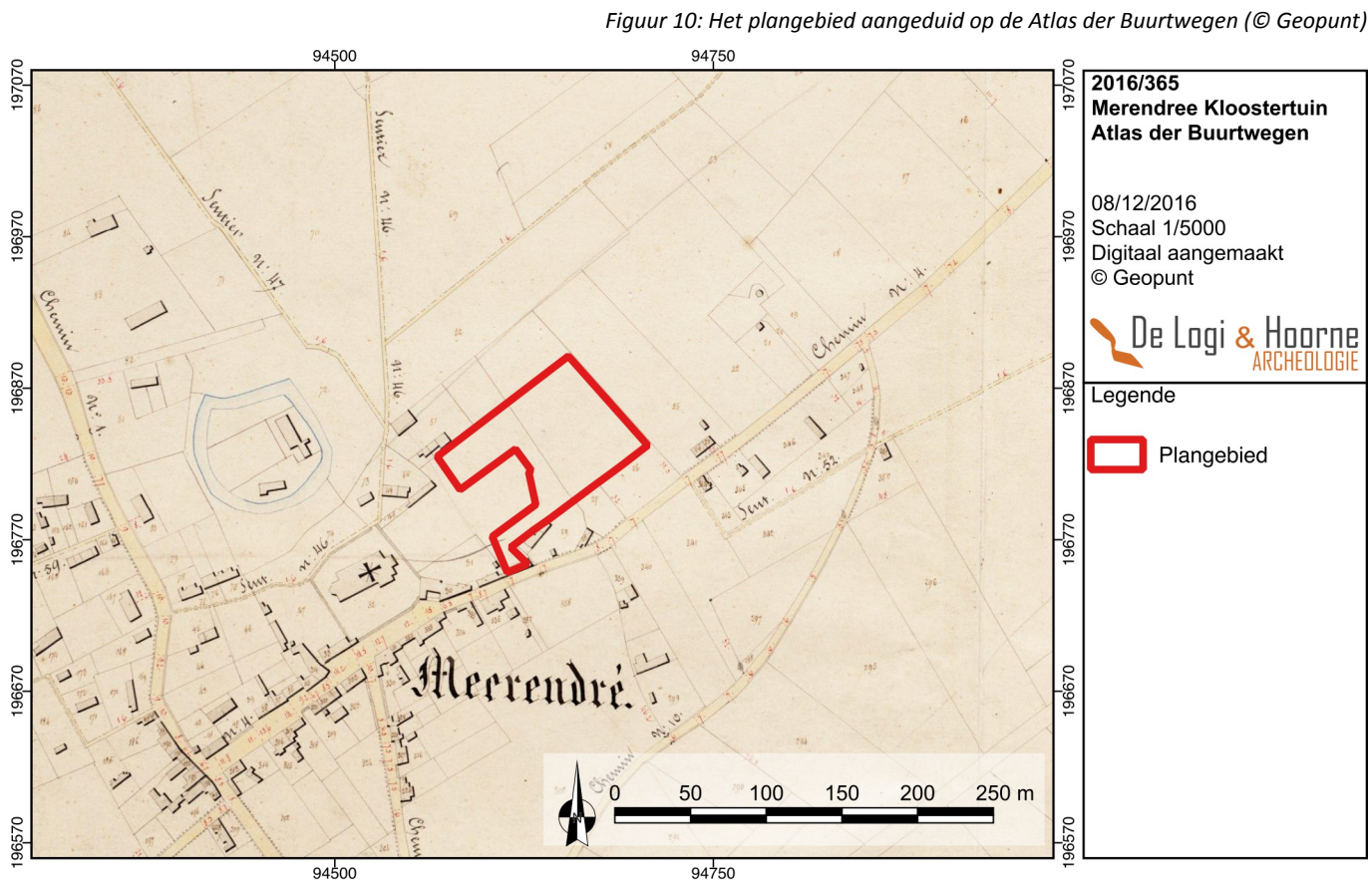
De consultatie van historisch kaartmateriaal uit de 18de-19de eeuw en van luchtfoto's genomen de voorbije 45 jaar kan inzichten opleveren over hoe het projectgebied aan Merendreedorp in die periodes in gebruik was. Op de kaart van Ferraris, die dateert rond 1777, bevindt het plangebied zich in een landelijke omgeving. De terreinen langs de oostelijke zijden van het plangebied zijn grotendeels in gebruik als landbouwgronden omzoomd met bomenrijen. De straat Merendreedorp is al aanwezig op de kaart, maar heeft in tegenstelling tot heden een volledig rechtlijnig verloop. Momenteel wijkt het traject van Merendree dorp net ten oosten van de kerk iets af in zuidoostelijke richting. Op de Ferrariskaart is deze afwijking niet aanwezig en loopt de weg rechtdoor langs de zuidoostelijke grens van het plangebied. Met uitzondering van Merendreedorp, de Dreef en Eikendreef in het zuiden, de Veldestraat en Kouterslag in het westen, en de Heilige Geeststraat in het noordwesten zijn geen van de huidige wegen op de kaart aangeduid. Ten zuidwesten van het projectgebied is de dorpskern van Merendree zichtbaar, aangeduid als *Meerendre* met de Sint-Radegundiskerk en het omliggende kerkhof. Tussen de kerk

Figuur 8: Het plangebied aangeduid op de kaart van Ferraris (© Geopunt)

Figuur 9: Het plangebied aangeduid op een detail van de kaart van Ferraris (© Geopunt)

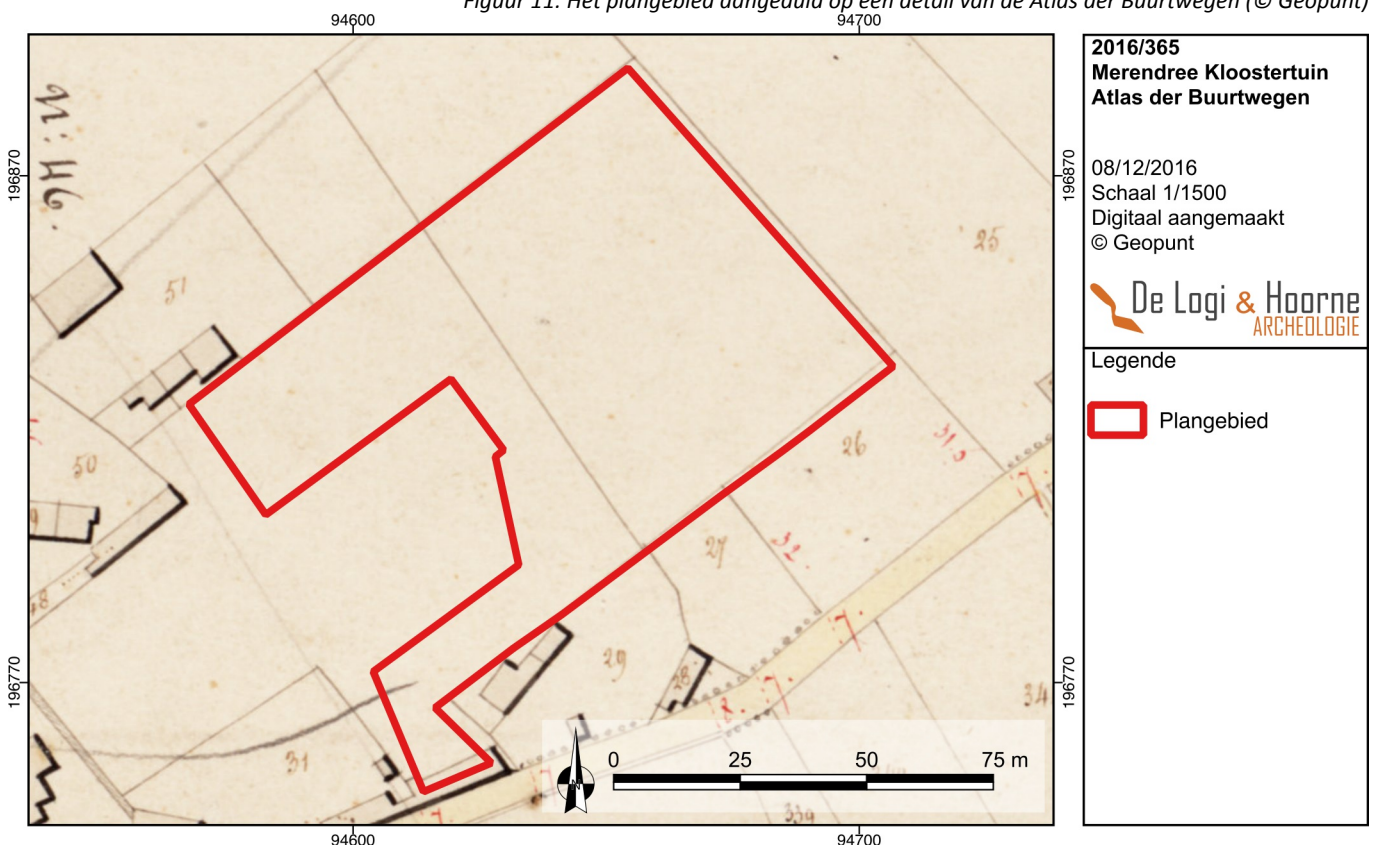
Figuur 10: Het plangebied aangeduid op de Atlas der Buurtwegen (© Geopunt)

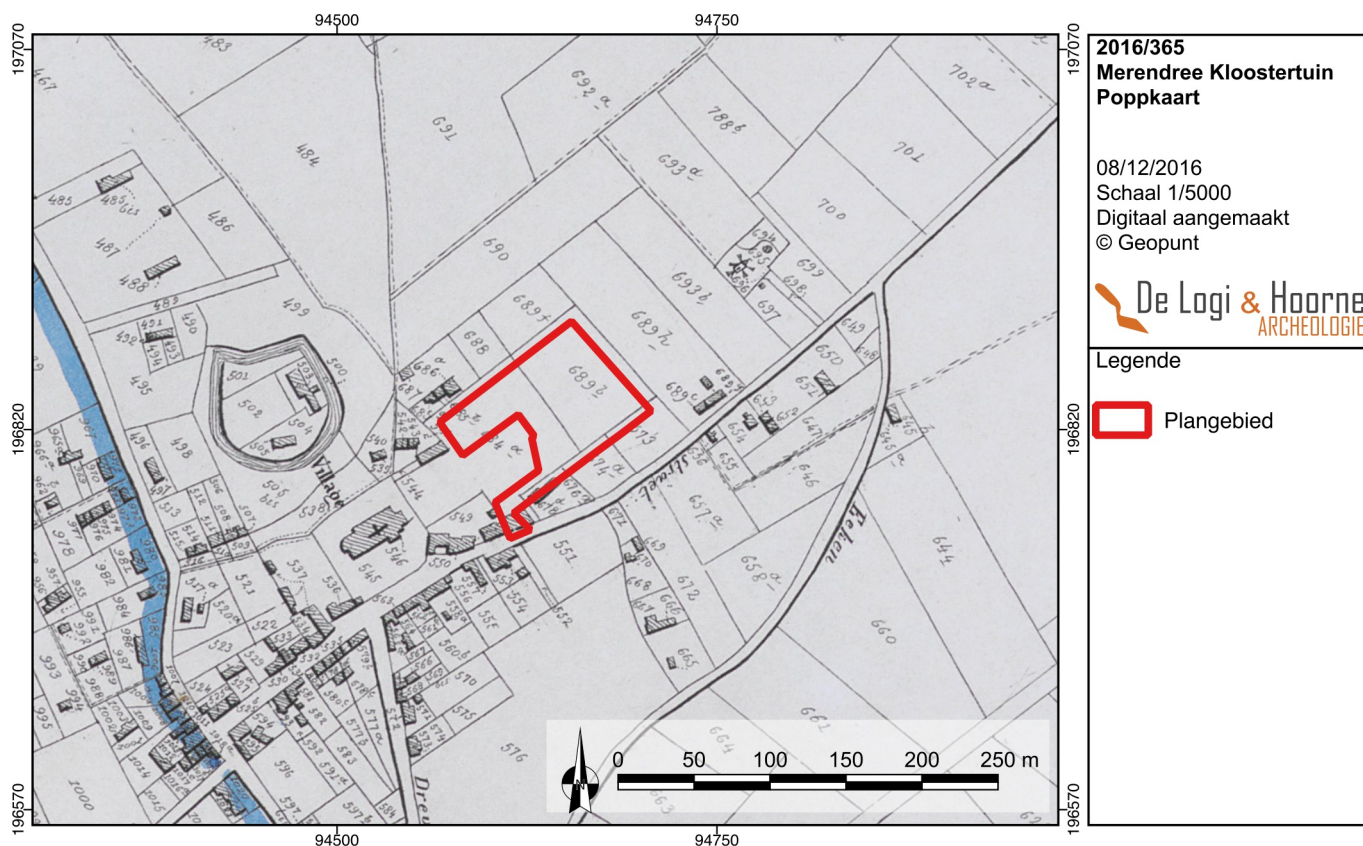
en het plangebied bevinden zich enkele grote stenen gebouwen en een moestuin. Ten westen van het projectgebied is de cirkelvormige Sint-Gerolfswal aangeduid. Het plangebied zelf bestaat uit twee delen. De noordoostelijke helft maakt deel uit van twee percelen landbouwgrond die met bomenrijen zijn afgebakend. Het zuidelijk deel bevat twee stenen gebouwen en het vervolg van de bomenrijen. Het uiterste zuiden van het plangebied — waar momenteel de inrit van de tuin ligt — loopt volgens de kaart over de weg die nu Merendreedorp heet.

De Atlas der Buurtwegen (ongeveer 1840) en de Poppkaart (1842-1879) tonen — met uitzondering van het uiterste zuiden van het plangebied — geen bebouwing meer binnen het projectgebied, dat uit twee percelen bestaat: een rechthoekig stuk grond maakt de noordoostelijke helft uit, het zuidwestelijk deel behoort tot een groter perceel dat in het zuidwesten tot het kerkplein doorloopt. De huidige muur die het terrein centraal van noordwest naar zuidoost verdeelt valt samen met de perceelsgrens die op deze kaarten in het plangebied ligt. Op deze kaarten volgt Merendreedorp reeds haar huidige traject, en de Gerolfsweg en het Hammeken zijn aanwezig. In de dorpskern, aangeduid als *Meerendré*, en rondom het plangebied zijn verder geen grote wijzigingen zichtbaar. De Topografische kaart Vandermaelen (1846-1854) is weinig gedetailleerd. Met uitzondering van de vermelding *Couvent des Capucins* bij de gebouwen die zich in het zuidwesten van het plangebied ophouden zijn er geen vernoemenswaardige wijzigingen zichtbaar.

De oudste beschikbare luchtfoto van het plangebied gaat terug tot 1971. Hoewel deze foto weinig detail toelaat lijkt het terrein onbebouwd te zijn. Van de bebossing die tot voor kort op het plangebied aanwezig was is ook nog geen sprake. Met uitzondering van het zuiden en de meest westelijke hoek van het terrein waar mogelijk wel wat bomen staan, lijkt het plangebied grotendeels in gebruik als tuin, akker of weiland. De situatie rondom het plangebied is, behalve in het noorden en westen waar de serregebouwen staan die later werden afgebroken voor de aanleg van een verkaveling, zo goed als identiek aan de huidige. De daaropvolgende luchtfoto is genomen in 1990 en toont een volledig bebost plangebied. Aangezien de laatste zusters het klooster verlieten in de loop van 1971 kan aangenomen worden dat het terrein tot 1971 nog door hen onderhouden werd, en vanaf hun vertrek snel bebost raakte. Een volgende verandering in de omgeving van het plangebied is pas zichtbaar op de luchtfoto van 2012. Hierop is te zien dat de gronden langs het noorden en het westen van het projectgebied bebouwd worden met een woonverkaveling. Deze verkaveling wordt vanaf 2014 uitgebreid naar het noordwesten.

Figuur 11: Het plangebied aangeduid op een detail van de Atlas der Buurtwegen (© Geopunt)

Figuur 12: Het plangebied aangeduid op de Poppkaart (© Geopunt)

Figuur 13: Het plangebied aangeduid op de Topografische kaart Vandermaelen (© Geopunt)

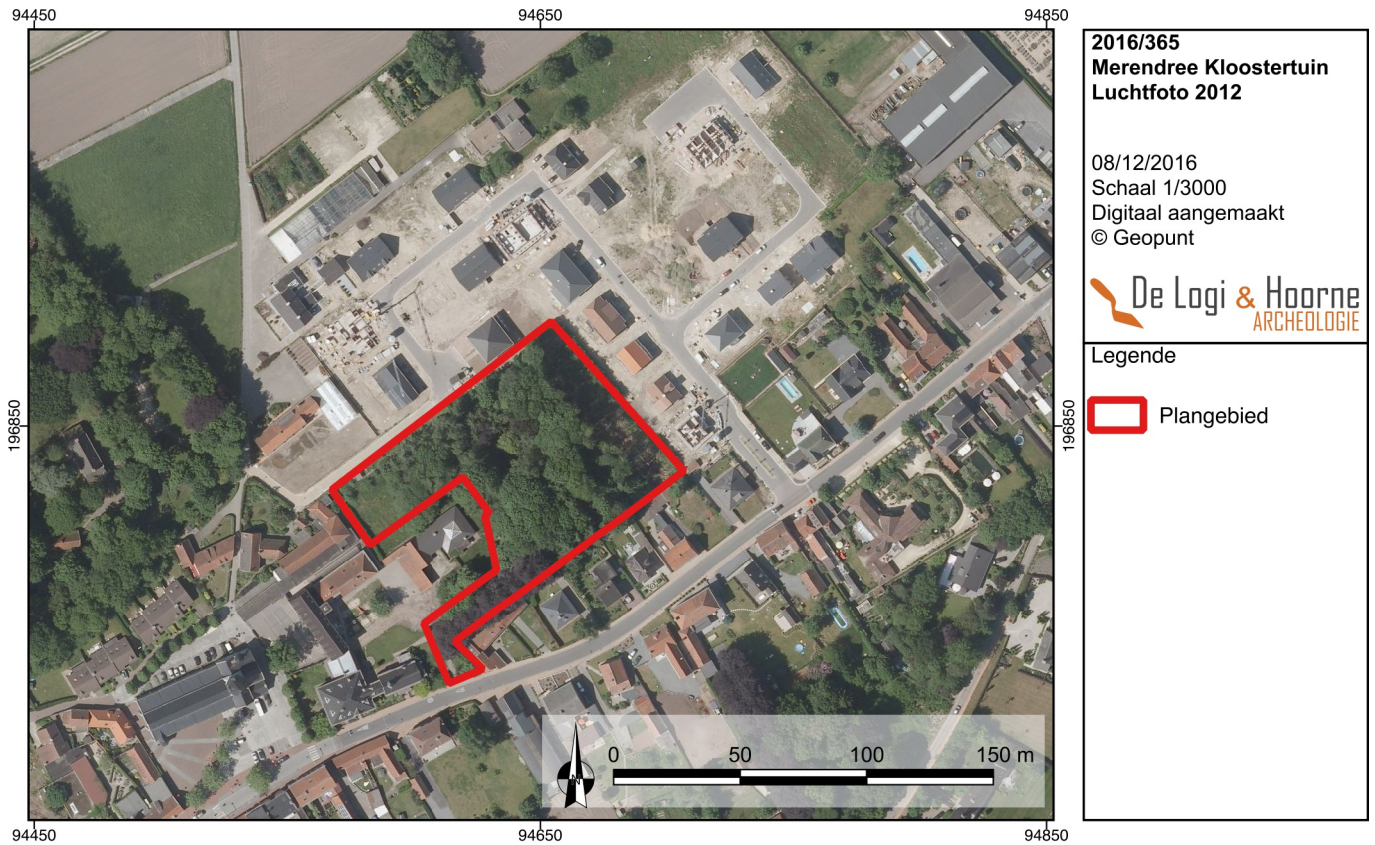

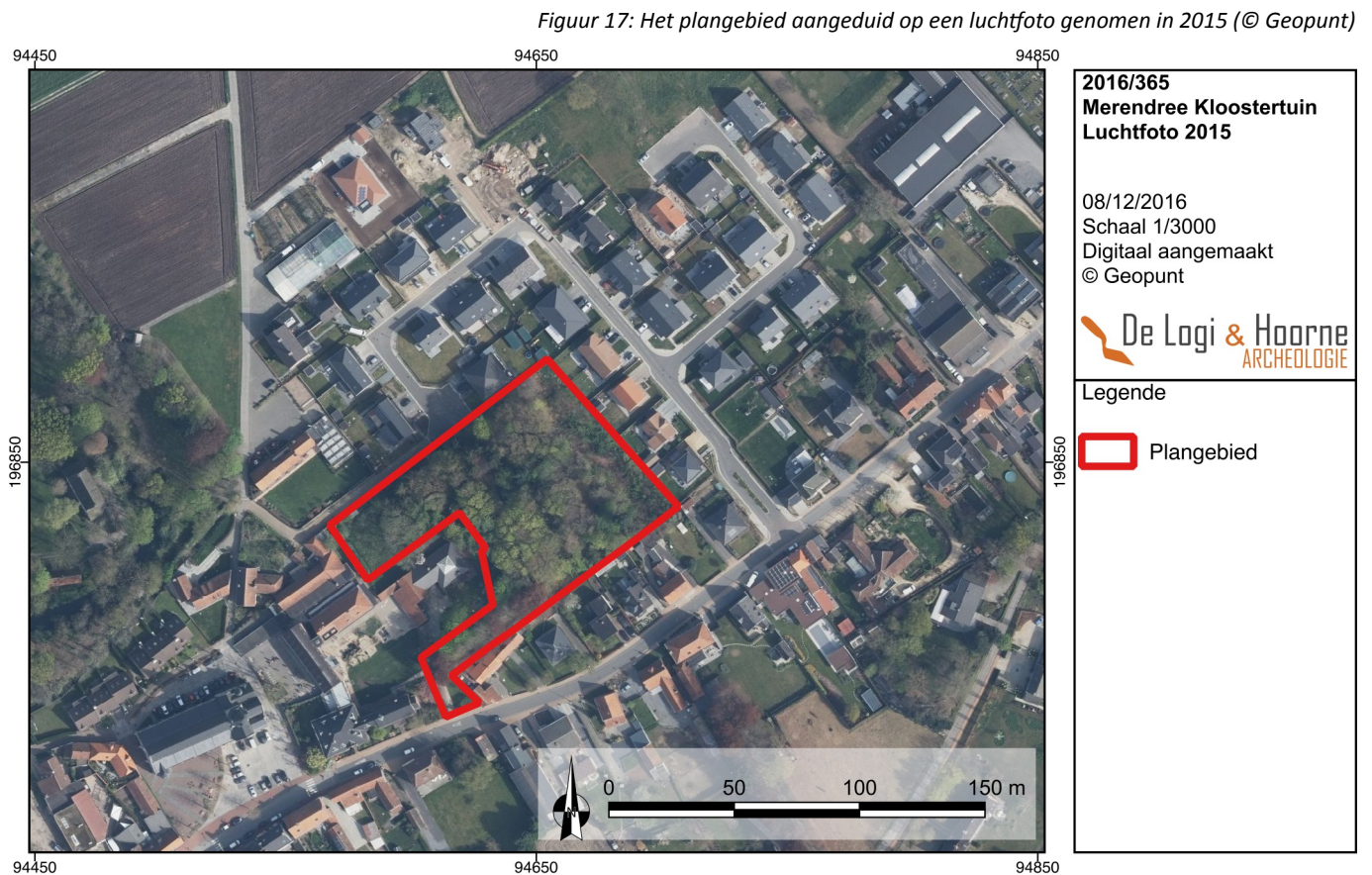
Figuur 14: Het plangebied aangeduid op een luchtfoto genomen in 1971 (© Geopunt)

Figuur 15: Het plangebied aangeduid op een luchtfoto genomen in 1990 (© Geopunt)

Figuur 16: Het plangebied aangeduid op een luchtfoto genomen in 2012 (© Geopunt)

Figuur 17: Het plangebied aangeduid op een luchtfoto genomen in 2015 (© Geopunt)

6. Toponymie

De plaatsnaam Merendree wordt voor het eerst vermeld in een bron uit 966 als *Merendra*, en later in 1019-1030 als *Merendre*. De naam zou afstammen van de Voorgermaanse waternaam *Marandro* of *Marandra*. De wortel *mer* betekent vuil of zwart. Merendree zou dan zoveel betekenen als het vuile of zwarte water. Een recentere verklaring stelt dat de waternaam afstamt van het Indo-Europese *Marindhra*, die in het Germaans omvormde naar *Marindro*. De samenstellende elementen zijn dan *mar*, dat uitbuigend of schitterend betekent, en het suffix *-andhr*. Op deze wijze betekent Merendree plaats aan een meanderende of een schitterende waterloop (DEBRABANDERE *et al.* 2010: 166). Andere elementen in de omgeving wijzen mogelijk op het bestaan van het dorp in de vroege middeleeuwen. De patroonheilige van de dorpskerk Sint-Radegundis zou een Frankische prinses zijn, en Sint-Gerolf waarnaar een nabijgelegen straat en site met walgracht is vernoemd is de heilige Gerolfus die in de eerste helft van de 8ste eeuw in Merendree zou geleefd hebben (DE RIDDER 2016).

7. Tijds kader

Het proefsleuvenonderzoek op de kloostertuin in Merendree werd uitgevoerd op 21 november 2016. Het archeologisch team bestond uit projectleidend archeoloog Adelheid De Logi en assistent-archeoloog Nele Heynssens. Gedurende deze dag werden op het terrein negen proefsleuven en twee kijkvensters gegraven. De uitgegraven sleuven en kijkvensters werden diezelfde dag en de dag erop terug gedicht. Aansluitend op het veldwerk had de verwerking van de resultaten plaats. Het eindverslag van de prospectie werd afgewerkt op 14 december 2016.

8. Methodologie

Het archeologisch vooronderzoek op de kloostertuin in Merendree moet uitwijzen of op het projectgebied archeologische sporen aanwezig zijn, en of deze een vervolgonderzoek vereisen. De resultaten van de prospectie moeten toelaten een goed onderbouwd advies te geven betreffende een eventuele opgraving of vrijgave van de gronden. Hiertoe worden op het terrein met een regelmatige tussenafstand parallelle sleuven gegraven. Op deze wijze wordt ernaar gestreefd om minstens 10% van de totale oppervlakte aan de prospectie te onderwerpen.

Figuur 18: Het plangebied, de aangelegde sleuven en kijkvensters en de ontoegankelijke zones aangeduid op de kadasterkaart (© Geopunt)

Bijkomend moet 2,5% van de terreinoppervlakte afgegraven worden door middel van kijkvensters of extra sleuven om de afbakening van zones met sporen en de betekenis van de aangetroffen sporen te verduidelijken.

Het projectgebied heeft een totale oppervlakte van 7460m². Binnen het plangebied waren enkele structuren aanwezig waar geen sleuven gegraven konden worden. Het gaat om de toegang ter hoogte van Merendreedorp. Deze was verhard en werd gebruikt als ingang van een kinderopvang en school. Langs het zuidelijk deel van de zuidoostelijke grens van het projectgebied stond een rij met grote bomen die behouden wordt in het nieuw ontwerp. De zone die overeenkomt met de projectie van de boomkruinen kon niet met sleuven onderzocht worden om schade aan het wortelgestel van de bomen te vermijden. Centraal liep een muur van het zuidoosten naar het noordwesten over het terrein. Hierdoor konden de proefsleuven niet, zoals oorspronkelijk voorzien, doorgetrokken worden, maar dienden deze telkens ter hoogte van de muur onderbroken te worden. Tenslotte waren nog twee kleine bijgebouwtjes op het perceel aanwezig. In het westen van het terrein stond een kleine serre met betonnen compostbakken in de bodem ernaast aangelegd. Centraal op het plangebied bevond zich tegen de aanwezige muur een berging net ten noorden waarvan een stenen waterput lag. In totaal bleek ongeveer 820m² van de oppervlakte van het plangebied niet toegankelijk voor onderzoek, en kon een oppervlakte van 6640m² aan de prospectie onderworpen worden.

Er werden in totaal negen proefsleuven aangelegd in de kloostertuin. Met uitzondering van sleuf 02 hebben alle sleuven een NO-ZW oriëntatie. Sleuf 02 werd op de smalle strook tussen de centraal aanwezige muur en de meer zuidwestelijk gelegen gronden van de school ingeplant met een NNW-ZZO richting. De afstand tussen de proefsleuven bedraagt steeds min of meer 15m as op as. Met deze negen proefsleuven werd 782m² vrijgelegd. Dit komt overeen met 10,5% van de totale oppervlakte van het plangebied en 11,8% van de toegankelijke oppervlakte van het terrein. Zowel ten noordwesten als ten zuidoosten van proefsleuf 05 werd een kijkvenster aangelegd. Deze twee kijkvensters hebben een gezamenlijke oppervlakte van 151m². Dit brengt de onderzochte oppervlakte op 12,5% van de totale oppervlakte en 14,1% van de toegankelijke zone.

De aanleg van proefsleuven en kijkvensters gebeurde met een rupskraan van 22ton voorzien van een tandeloze graafbak van 2m breed. Onder begeleiding van de archeologen werden de bovenste pakketten van de bodem weggegraven tot op het archeologisch niveau. Het archeologisch niveau is de diepte waarop archeologische sporen zichtbaar worden ten opzichte

Figuur 19: De proefsleuven en kijkvensters werden onder toezicht van een archeoloog met een rupskraan aangelegd

van de ongestoorde moederbodem. In iedere sleuf werd één bodemprofiel gemaakt. Hiervoor werd de bodem plaatselijk verder verdiept om inzicht te krijgen in de bodemopbouw van het terrein. De verkregen profielen werden uitgebreid geregistreerd. Aangetroffen sporen werden opgeschaafd, ingekrast, gefotografeerd, beschreven in een digitale sporenlijst en opgemeten met een GPS-toestel. Alle sporen kregen een uniek nummer waarbij het eerste cijfer verwijst naar de proefsleuf of het kijkvenster, en de twee laatste cijfers naar het volgnummer van het spoor binnen de sleuf of kijkvenster. Behalve de sporen werden ook de contouren van de sleuven

Figuur 20: Van twee sporen werd een doorsnede gemaakt

Figuur 21: Het plangebied, de sleuven, kijkvensters, bodemprofielen en de natuurlijke sporen aangeduid op de kadasterkaart (© Geopunt)

en kijkvensters, de hoogtes van het archeologisch vlak en het maaiveld, en de locatie en diepte van de profielputten met een GPS-toestel ingemeten. Vondsten werden in gripzakjes voorzien van de projectcode (MER-KLO-16) en het spoornummer verzameld. Van twee sporen werd een doorsnede gemaakt om meer inzicht te krijgen in de aard en datering ervan. Tijdens het project werden overzichtsfoto's vanuit de sleuven gemaakt. Aan het eind van het veldwerk werden bovendien sporen- en overzichtsfoto's van op grotere hoogte genomen. Tenslotte werden de sleuven, sporen, en de teelaarde op metalen objecten gescand met een metaaldetector. Metaaldetectievondsten werden met het GPS-toestel ingemeten en voorzien van een uniek nummer beginnend met de code MD.

De verwerking van het project omvatte verschillende aspecten. Zo werden alle vondsten gewassen. Daarna werden ze gedroogd en indien nodig verder gereinigd. Alle vondstensembles werden gefotografeerd, gedetermineerd en beschreven in een database, en voorzien van een vondstenkaartje. De sporenlijst in de database werd waar nodig aangevuld, en een sleuvenlijst werd opgesteld. De veldopmetingen werden verwerkt tot een georeferencieerd grondplan, dat verder werd bewerkt in QGIS. Alle foto's werden geordend en benoemd, en per sleuf werd een Harrismatrix opgesteld. Daarna konden alle gegevens verwerkt worden in dit rapport. In een laatste fase werd het rapport gedrukt en de digitale bijlage aangemaakt. Het analoog en digitaal archief wordt bewaard bij De Logi & Hoorne.

9. Resultaten

9.1. Bodemkunde en natuurlijke sporen

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werd in alle sleuven één bodemprofiel aangelegd om de plaatselijke opbouw van de bodem beter in kaart te kunnen brengen. Uit deze profielen werden twee referentieprofielen gekozen: één in het oosten en één in het westen van het plangebied. Bodemprofiel WP04BP01 is het referentieprofiel voor het westelijke gedeelte van het terrein en bestaat uit een 0,40m dikke ploeglaag (H1) met daaronder een tweede 0,27m dikke bewerkingshorizont waarin sporen van beddenbouw herkend kunnen worden (H2).

Figuren 22 & 23: De aangelegde bodemkundige referentieprofielen met aanduiding van de verschillende zichtbare horizonten

Hieronder bevindt zich een 0,25m dikke humeuze horizont (H3). Deze horizont is mogelijk ook een restant van een oude A-horizont die werd verspit. Deze bovenste drie horizonten, samen 0,92m dik, zijn sterk door landbouwactiviteit beïnvloed. De diepte van deze invloed doet vermoeden dat de oorspronkelijke bodem werd diepgespit waarbij nog brokken van de oorspronkelijke A-horizont in H3 te vinden zijn. In de loop der tijden werd de bodem hier vermoedelijk ook opgehoogd waardoor de oorspronkelijke bewerking, vermoedelijk twee spadesteken diep, nu tot 0,92m onder het maaiveld rijkt. De horizont hieronder is een overgangshorizont met lichte humusaanrijking van 0,18m dik (H4). Vanaf 1,10m onder het maaiveld vinden we de C-horizont met gleyverschijnselen die tot op een diepte van 1,36m in het profiel kan worden waargenomen. Bodemprofiel WP06BP01 is het referentieprofiel voor het oostelijke deel van het terrein en bestaat uit een 0,25m dikke ploeglaag (H1) met daaronder een B-horizont van 0,35m dik (H2). De overgang met de C-horizont wordt gevormd door een 0,15m dikke laag met veel bioturbatie waarin de B-horizont tot in de C-horizont doordringt (H3). Onderaan bevindt zich de C-horizont, de ongestoorde moederbodem die tot op een diepte van 1,37m in het profiel kan worden waargenomen (H4).

Over het gehele terrein werden sporen van natuurlijke oorsprong vastgesteld. Het betreft vooral opgevlude mollengangen, en boomwortels. Over het grootste deel van het plangebied waren deze natuurlijke sporen niet zo dicht waardoor hun impact op de leesbaarheid van de bodem en de bewaring van eventuele archeologische sporen niet groot was. Plaatselijk hadden de boomwortels wel meer impact. Hoewel archeologische sporen nog zichtbaar waren, had de bodem in de zuidwestelijke proefsleuven 01 en 02 een sterkere invloed ondervonden van de vroegere beplanting. Dit resulteerde, vooral in sleuf 01, in verschillende donkerbruine ronde tot ovale verkleuringen in de bodem. In de noordoostelijke proefsleuven was de impact van de vroegere bebossing beperkt tot het noordoostelijk uiteinde van sleuven 06 en 09 waar stevige wortelkluiten tot diep in de bodem staken (sporen 0601 en 0903). In proefsleuf 02 werd één vermoedelijke windval opgemeten (0204). Het is een langgerekt N-Z georiënteerd donkergrijs spoor van minstens 1,75 bij 0,73m groot. De opvulling van het spoor is vrij homogeen en heeft de kleur en textuur van een podzol A-horizont. Waarschijnlijk gaat het om een deel van de oorspronkelijke bodem die in de kuil, ontstaan bij het ontwortelen van een boom, is terecht gekomen. In deze vermoede windval werden een rand, een bodem en twee wandscherven in grijs gebakken gedraaid zandverschraald aardewerk (59g) gevonden, dat waarschijnlijk in de Romeinse periode dateert.

9.2. Antropogene sporen

In totaal werden met het proefsleuvenonderzoek 29 sporen opgetekend, waarvan 4 natuurlijke (0204, 0601, 0602 en 0903) en 25 antropogene sporen. De antropogene sporen vallen uiteen in twee categorieën: sporen met een scherpe aflijning en een vrij homogene bruinigrijze vulling die op basis van deze kenmerken in de recente periode werden gedateerd en sporen met een meer uitgeloopte textuur, een hogere graad van bioturbatie en licht grijsbruine vulling. Deze laatste categorie sporen komt in twee clusters voor: één in proefsleuf 05 nabij de zuidoostelijke sleufwand en één in sleuf 09 bij de noordwestelijke sleufwand. In wat volgt worden de resultaten per sleuf uitgebreid besproken.

Figuur 24: Spoor 0204 in het vlak

Figuur 25: Het aardewerk afkomstig uit spoor 0204

Figuur 26: Grondplan met alle aangesneden sporen en hun spoornummers aangeduid op de kadasterkaart (© Geopunt)

9.2.1. SLEUF 01

Proefsleuf 01 bevindt zich in het uiterste zuidwesten van het plangebied en heeft een NO-ZW oriëntatie. De sleuf werd aangelegd over een afstand van 33m. Het maaiveld bevindt zich hier op een hoogte van 10m TAW. Het archeologisch vlak werd op een diepte van ongeveer 1m in het zuidwesten en 0,9m in het noordoosten van de sleuf aangesneden. In deze sleuf werden geen archeologische sporen aangetroffen. De bodem bestond uit beige tot lichtbruin lemig zand en vertoonde tegen de zuidoostelijke sleufwand op regelmatige afstand grijze tot donkergrijze ronde verkleuringen met een hogere densiteit aan boomwortels. Hoogstwaarschijnlijk zijn deze vlekken toe te schrijven aan de bomen die hier stonden voorafgaand aan de uitgevoerde rooiwerken.

9.2.2. SLEUF 02

Sleuf 02 is de enige proefsleuf met een afwijkende oriëntatie. De sleuf is NW-ZO georiënteerd en werd over een afstand van 38m aangelegd in het zuidwestelijk deel van het terrein. De hoogte van het maaiveld loopt op van het zuidoosten, 10,1m TAW, naar het noordwesten, 10,26m TAW. Dit verschil wordt weerspiegeld in de hoogtes van het archeologisch vlak die rond 9,5m TAW liggen in het zuidoosten en 9,7m TAW bedragen in het noordwesten. De moederbodem bestaat uit een beige lemige zand die in het noordwesten van de sleuf overgaat in een bruine B-horizont. Het is in dit noordwestelijk deel dat ook de eerder besproken windval (0204) — die vermoedelijk een verplaatst deel van een podzol bevat — voorkomt. Behalve de windval werden centraal in proefsleuf 02 vier antropogene relatief recente sporen vastgesteld. De meest zuidoostelijke en meest noordwestelijke sporen zijn twee kleine ovale scherp afgelijnde paalsporen (respectievelijk 0201 en 0205) met een heterogene bruinigrijze vulling. Spoor 0201 meet 0,29 bij 0,25m, spoor 0205 meet 0,26 op 0,22m en bleek in doorsnede 0,08m diep met een U-vormig profiel. Tussen deze twee paalsporen werden twee kuilen (0202 en 0203) aangetroffen. Het meest zuidoostelijke spoor (0202) is een scherp afgelijnd NO-ZW gericht niervormig spoor met een heterogene grijsbruine vulling. Het spoor is 1 op 0,8m groot. In de vulling van spoor 0202 werden een geglazuurde

Figuur 27: Zicht op sleuf 01 met de door bomen veroorzaakte vlekken

Figuur 28: Spoor 0201 in het vlak

Figuur 29: Sporen 0202 en 0203

Figuur 30: Het aardewerk gevonden in spoor 0202

randscherf in oxiderend gebakken gedraaide waar (14g) en een bodemscherf in industrieel wit aardewerk (4g) gevonden die het spoor in de nieuwste tijd dateren. Spoor 0203 bevindt zich op slechts 0,2m ten noordwesten van spoor 0202 en is een deels aangesneden NO-ZW georiënteerde afgerond rechthoekige kuil met een heterogene bruingrijze vulling en afmetingen van 1,61 op 1,37m. Al deze antropogene sporen worden op basis van hun scherpe aflijning en de kleur en textuur van hun opvulling tot de recente periodes gerekend.

9.2.3. SLEUF 03

Proefsleuf 03 werd in de westelijke hoek van het terrein parallel langs de perceelsgrens gegraven. De sleuf had een lengte van 47m. De hoogtes van het maaiveld gaan van 10,24m TAW in het noordoosten van de sleuf naar 10,38m TAW in het zuidwesten. De hoogte van het archeologisch vlak schommelt in sleuf 03 tussen 9,55 en 9,62m TAW. Het archeologisch vlak bestond uit een beige tot lichtbruine lemige zandbodem. In deze proefsleuf werden enkel recente sporen aangesneden. Deze bevinden zich allen in de noordoostelijke sector van de sleuf. Meest noordoostelijk ligt spoor 0301. Het is een NW-ZO gerichte scherp afgelijnde donkerbruine kuil met een afgerond rechthoekige vorm. Spoor 0301 werd gesneden door de zuidoostelijke sleufrand en meet 1,97 bij minstens 1,53m. Ongeveer 6m ten zuidwesten van spoor 0301 werden sporen 0302, 0303 en 0304 aangetroffen. Spoor 0302 werd gesneden door de noordwestelijke sleufrand en is een scherp afgelijnd rechthoekig spoor met een NO-ZW oriëntatie, een homogene grijze vulling en afmetingen van 0,8 bij minimum 0,52m. Spoor 0303 werd dan weer gesneden door de zuidoostelijke sleufrand en meet 1,38 bij minstens 0,55m. Het is een rechthoekige kuil met een NO-ZW oriëntatie en een scherp afgelijnde homogene grijze tot donkergrijze vulling. Het laatste spoor dat in deze sleuf werd aangesneden is spoor 0304. Dit spoor is de restant van een kuil met een afgerond rechthoekige vorm en een NO-ZW oriëntatie. Het spoor meet 0,93 op 0,6m en bestaat uit een heterogene grijze tot bruine opvulling. In de opvulling van kuil 0304 werd een recent baksteenfragment (21g) gevonden. Al deze sporen worden op basis van hun scherpe aflijning en de kleur en textuur van hun opvulling in de recente periode gedateerd.

9.2.4. SLEUF 04

Ten zuidoosten van en parallel aan proefsleuf 03 werd sleuf 04 over een afstand van 43,5m gegraven. Het maaiveld bevindt zich ter hoogte van deze sleuf op hoogtes die schommelen tussen 10,23 en 10,33m TAW. De hoogte van het archeologisch vlak varieert van 9,22m tot 9,44m TAW. Net zoals in sleuf 03 bestaat het archeologisch vlak uit een beige tot lichtbruine lemige zandbodem. Het enige spoor dat in proefsleuf 04 werd aangetroffen is een greppel (0401) met een NO-ZW oriëntatie. Dit spoor werd vastgesteld vanaf het zuidwestelijke uiteinde van de sleuf en kon over een afstand van 19,6m worden gevolgd, waar het door de zuidoostelijke sleufrand werd gesneden. De greppel had een lineair verloop met een breedte van 0,52m en bestond uit een homogene bruine vulling. Door middel van bodemprofiel WP04BP01 werd het spoor gecoupeerd. Greppel 0401 bleek een komvormig profiel met een diepte van 0,23m te hebben. De vulling van het spoor vertoonde geen duidelijk verschillende opvullingspakketten.

Figuur 31: Spoor 0301 in sleuf 03

Figuur 32: Sporen 0303 en 0304 in het vlak

9.2.5. SLEUF 05 EN KIJVENSTERS 10 EN 11

In het noordoostelijk deel van het projectgebied werd parallel aan de zuidoostelijke perceelsgrens en over een afstand van ongeveer 51m proefsleuf 05 aangelegd. De hoogte van het maaiveld stijgt van 10,40m TAW in het zuidwesten naar 10,50m TAW in het noordoosten. Het archeologisch vlak stijgt iets sterker van 9,6m TAW in het zuidwesten naar 10m TAW in het noordoosten. De bodem bestaat op het archeologisch niveau uit een beige tot lichtbruine lemige zandbodem. Sporen van antropogene aard werden enkel in de zuidwestelijke helft van de proefsleuf aangetroffen. Ter hoogte van deze sporen werd aan weerszijden van de proefsleuf een kijkvenster aangelegd, kijkvenster 10 in het zuidoosten en kijkvenster 11 tegen de noordwestelijke zijde. Vanaf het zuidwestelijk uiteinde van sleuf 05 kon een greppel (0501) over een afstand van 17,5m in noordoostelijke richting gevolgd worden tot waar het spoor niet meer zichtbaar was. Deze greppel had een lineair verloop, was 0,23m breed en bestond uit een vage

Figuur 33: Spoor 0401 in het vlak

Figuur 34: Greppel 0501 in proefsleuf 05

Figuur 35: Doorsnede van greppel 0401

Figuur 36: De vondsten gedaan in spoor 0501

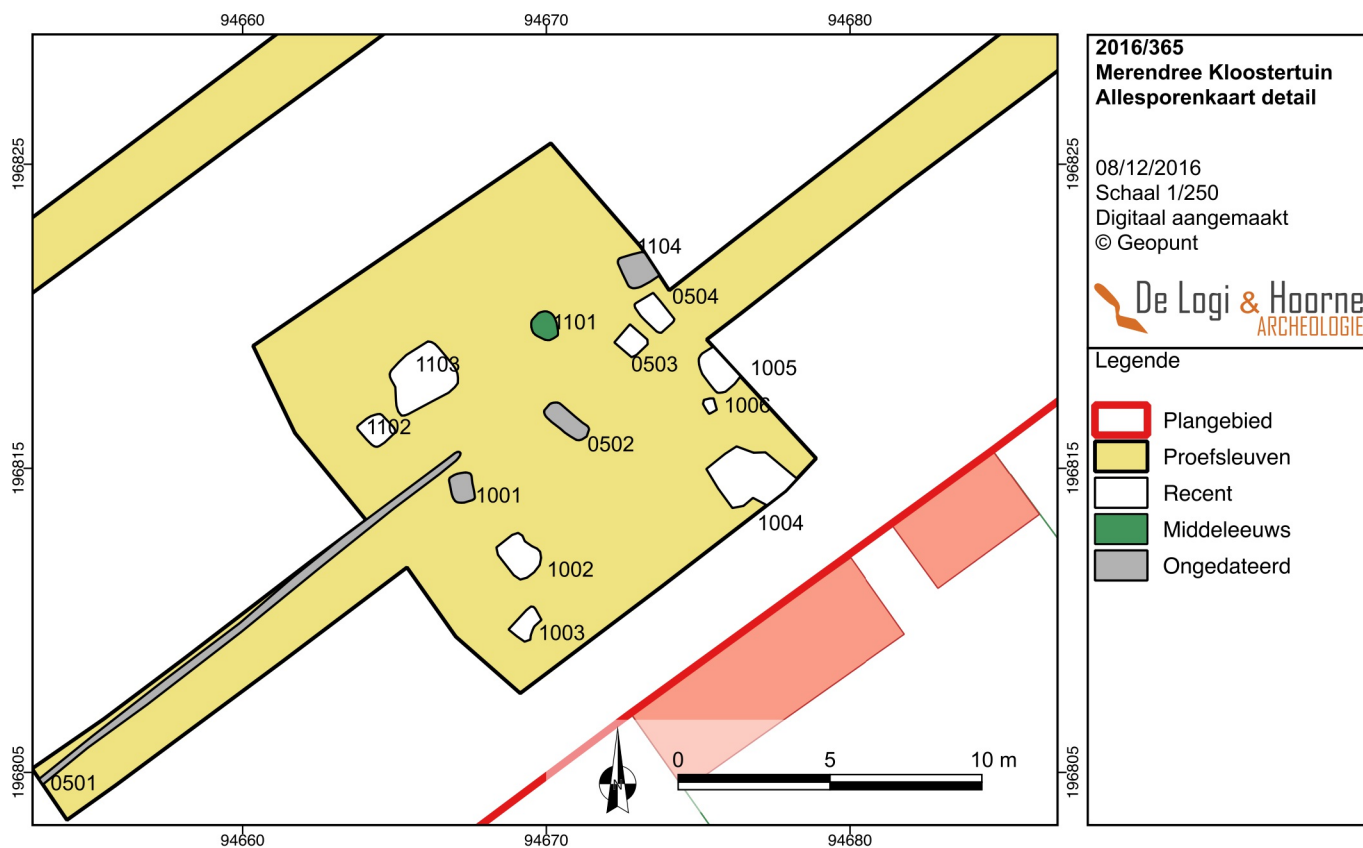

sterk geturbeerde bruingrijze vulling. In de opvulling van greppel 0501 werden enkele vondsten gedaan. Het gaat om een wandje in kruikwaar (1g) en twee fragmenten tefriet (47g). Deze vondsten kunnen wijzen op een Romeinse datering voor het spoor, maar de fragmentarische aard van de vondsten sluiten een residuele aard niet uit.

Ter hoogte van het noordoostelijk uiteinde van spoor 0501 werd een afgerond rechthoekige kuil (1001) opgemeten. Dit spoor had een NNW-ZZO oriëntatie, had afmetingen van 0,98 bij 0,73m en bestond uit een vaag afgelijnde homogene bruingrijze lemige zandvulling. Hoewel de opvulling van het spoor een recente datering niet geheel uitsluit kan het ook om een ouder spoor gaan dat qua datering eerder aansluit bij sporen 0502 en 1101. Spoor 0502 bevond zich ongeveer 3m ten noordoosten van 1001 en is een afgerond rechthoekige kuil met een vage aflijning en een NW-ZO oriëntatie. Het spoor meet 0,85 op 0,62m en heeft een heterogene lichtgrijze tot bruingrijze opvulling. Spoor 1101 bevond zich 2m ten noorden van 0502. Dit spoor is wellicht een kuil en had een ovale vorm en was NW-ZO gericht. Spoor 1101 had diameters van 0,96 en 0,85m en bestond uit een heterogene lichtbruine tot lichtgrijze vulling. Van dit spoor werd een doorsnede gemaakt waarin een komvormig profiel met min of meer rechte wanden zichtbaar was. De kuil had een vrij vlakke bodem op een diepte van 0,27m onder het archeologisch niveau. De vulling van het spoor bestond uit een lichtgrijs pakket dat in het noordwesten gesneden werd door een komvormige bruine laag. In de opvulling van het spoor werden vondsten gedaan: een geëffende randscherf in zandverschaald handgevormd aardewerk (20g), een wandje in handgevormd aardewerk met een rode chamotteverschraling (9g), en een wandscherf in roodbeschilderd aardewerk (4g). Deze vondsten wijzen op een vroegmiddeleeuwse en een volmiddeleeuwse aanwezigheid. Het spoor dateert dan wellicht eerder in de volle middeleeuwen. Op 2,7m ten noordoosten van spoor 1101 werd een laatste mogelijk ouder spoor (1104) aangesneden. Het gaat om een afgeronde rechthoekige kuil die in het noordoosten door de sleufwand werd gesneden. Spoor 1104 was eerder vaag afgelijnd, had afmetingen van 0,95 bij minstens 1m en bestond uit een heterogene lichtbruine tot bruingrijze vulling. Op basis van de vulling, textuur en aflijning lijken deze sporen ouder te zijn dan de recente sporen die in dezelfde sleuf en kijkvensters werden aangetroffen (zie *infra*). Met uitzondering van spoor 1101 dat een grotere

Figuur 37: Overzicht van kijkvensters 10 en 11

Figuur 38: Detail van kijkvensters 10 en 11 met de sporen en spoornummers

Figuur 39: Spoor 1001 in het vlak

Figuur 40: Spoor 1101 in doorsnede

Figuur 41: De vondsten gedaan in spoor 1101

Figuur 42: Spoor 1104

uitlogingsgraad vertoonde en ook op basis van vondsten in de volle middeleeuwen geplaatst mag worden, kan echter niet met zekerheid uitgesloten worden dat ze tot een jongere fase behoren. Naast deze mogelijk oudere sporen werden in sleuf 05 en kijkvensters 10 en 11 nog negen recente sporen vastgesteld. In de zuidwestelijke hoek van kijkvensters 10 bevonden zich sporen 1002 en 1003. Spoor 1002 is een afgerond rechthoekig spoor met een scherpe aflijning, een NW-ZO oriëntatie en afmetingen van 1,42 op 1,1m. Deze kuil was opgevuld met homogeen donkerbruin lemig zand, en is duidelijk van recente datering. Ongeveer 1m ten zuiden ervan lag spoor 1003 dat erg gelijkaardig was. Het is een onregelmatige kuil van 1,1 bij 0,73m met een scherpe aflijning en een homogene donkerbruine vulling. In dit spoor werd een randscherf met oor in roodbakken gedraaid zandverschraald aardewerk (283g) gevonden dat zowel aan de binnen- als aan de buitenzijde voorzien is van een dekkende loodglazuur en dateert vanaf de nieuwe tijd. In de oostelijke hoek van kijkvenster 10 werden sporen 1004, 1005 en 1006 aangesneden. Het meest zuidelijke spoor (1004) is een onregelmatige kuil met een zeer scherpe aflijning die door de zuidoostelijke sleufwand werd gesneden. Het spoor meet 1,96 bij minstens 2,15m en was opgevuld met homogeen donkerbruin lemig zand, maar bevatte ook recent afval, waaronder een betonnen afsluitingspaal. Spoor 1006 is een rechthoekige NW-ZO gerichte kuil van 0,47 bij 0,27m. Het spoor was scherp afgelijnd en bestond uit een homogene donkerbruine tot donkergrijze vulling. Ook nabijgelegen kuil 1005 was scherp afgelijnd, NW-ZO gericht en opgevuld met een pakket homogeen donkerbruin lemig zand. Deze kuil werd door de noordoostelijke sleufwand gesneden en had afmetingen van 1,45 op minstens 0,95m. Op 1,5m ten noordwesten van kuil 1005 werden sporen 0503 en 0504 aangesneden. Het zijn beide NW-ZO georiënteerde, rechthoekige en scherp afgelijnde sporen van kuilen met een homogene bruine tot bruinigrijze opvulling. Spoor 0503 is de meest zuidwestelijke en meet 0,88 bij 0,79m, spoor 0504 was 1,27 bij 0,8m groot. In de zuidwestelijke helft van kijkvenster 11 werden tenslotte nog twee sporen van recente kuilen aangetroffen. Spoor 1102 is een afgerond rechthoekig, NW-ZO georiënteerd spoor met een duidelijke aflijning. De kuil is 0,97 op 0,88m groot en heeft een homogene donkerbruine tot bruinigrijze vulling. Het spoor leverde een handgevormde met zand

Figuur 43: Spoor 1002 in het vlak

Figuur 44: Aardewerk gevonden in spoor 1003

Figuur 45: In de vulling van spoor 1004 stak een betonpaaltje

Figuur 46: Spoor 1103 bevat puin en baksteenfragmenten

en mica verschaalde wandscherf (4g) op die niet precies gedateerd kan worden. Kuil 1103 is met 2,33 bij 1,80m een stuk groter. Dit laatste spoor is eveneens gekenmerkt door een scherpe aflijning en een homogene donkerbruine vulling, en heeft een onregelmatige vorm en een NO-ZW oriëntatie. In kuil 1103 waren stukken puin en baksteen aanwezig die de recente datering op basis van de kleur, textuur en aflijning van het spoor bevestigen.

Aangezien in de configuratie van de mogelijke volmiddenleeuwse sporen geen aanwijzingen herkend konden worden voor de aanwezigheid van een of meer gebouwplattegronden en nabij kijkvensters 10 en 11 geen bijkomende sporen werden aangesneden die indicaties zijn voor de aanwezigheid van een archeologische site in deze zone van het plangebied, lijkt het erop dat deze kuil, of kuilen, sporen zijn die zich in de periferie van een archeologische site ophouden. De afwezigheid van gelijkaardige sporen ten noordwesten van de aangesneden kuilen suggereert dat een eventuele site zich dan eerder ten zuidoosten van sleuf 05, en bijgevolg buiten het plangebied zal ophouden.

9.2.6. SLEUVEN 06, 07 EN 08

Ten noordwesten van en parallel aan proefsleuf 05 werd sleuf 06 aangelegd. Deze proefsleuf had een lengte van 46m. Het maaiveld loopt af vanuit het noordoosten met 11,56m TAW naar 10,40m TAW in het zuidwesten. Ook op het niveau van het archeologisch vlak helt het terrein van het noordoosten, met 9,83m TAW, af naar het zuidwesten, met 9,70m TAW. De bodem is op het archeologisch niveau sterk gelijkend aan die in proefsleuf 05: een beige tot lichtbruine lemige zandbodem. Met uitzondering van twee natuurlijke sporen, een kleine vlek (0601) en een grote diepe wortelpartij (0602) leverde deze sleuf geen enkel archeologisch spoor op.

Ook in proefsleuven 07 en 08 werden geen archeologische sporen aangetroffen. Sleuf 07 had een lengte van 40m, sleuf 08 was 41m lang. Ter hoogte van beide proefsleuven loopt het maaiveld licht af van het noordoosten naar het zuidwesten: in sleuf 07 van 10,53m TAW naar 10,36m TAW, en in proefsleuf 08 van 10,39m TAW naar 10,32m TAW. Het archeologische niveau bevindt zich op dieptes tussen 0,7 en 1m onder het maaiveld. De bodem bestaat op de diepte van het archeologisch niveau uit een beige lemige zandbodem, die naar het noordoosten toe iets donkerder en lemiger wordt.

Figuur 47: Zicht op sleuf 08

Figuur 48: Overzicht van proefsleuf 06

9.2.7. SLEUF 09

De laatste proefsleuf werd parallel aan de perceelsgrens in de noordelijke hoek van het terrein aangelegd. Sleuf 09 is bijgevolg NO-ZW georiënteerd en meet ongeveer 42m in lengte. Het maaiveld helt licht af van het noordoosten, met 10,72m TAW, naar het zuidwesten, met 10,41m TAW. Op de diepte van het archeologisch vlak bestaat de bodem uit een bruin gevlekte beige lemige zandbodem. Verspreid over deze proefsleuf werden twee antropogene sporen aangesneden. In de zuidwestelijke helft van de sleuf werd een N-Z lopende greppel (0901) aangetroffen. Dit lineair spoor met breedte van 0,75m kon tussen de sleufranden voor een lengte van 3,04m vastgesteld worden. De aflijning van de greppel was duidelijk en het spoor bestond uit een heterogene gebioturbeerde bruine tot bruingrijze vulling. Het vervolg van deze greppel kruist met geen enkel van de meer zuidelijk gelegen proefsleuven. Mogelijk zou het spoor kunnen doorlopen naar windval 0204 in het noordwesten van sleuf 02. De vulling van dit laatste spoor is echter beduidend anders van aard. De kans dat het om een en hetzelfde spoor zou gaan lijkt eerder onwaarschijnlijk. Ongeveer 15m ten noordoosten van greppel 0901 werd een gracht (0902) aangetroffen. Het is een 1,64m breed lineair spoor met een NNW-ZZO oriëntatie. De gracht kruist proefsleuf 09 quasi haaks en kon bijgevolg maar voor een afstand van 2,11m geregistreerd worden. In meer zuidoostelijk gelegen proefsleuf 08 bleek het spoor niet aanwezig te zijn. Dit betekent dat de gracht ergens tussen beide sleuven in stopt of afbuigt. Gracht 0902 had aan het oppervlak een homogene bruingrijze opvulling en werd tijdens het veldwerk gecoupeerd. Het spoor had een komvormig profiel met het diepste punt op 0,52m onder het archeologisch vlak. In doorsnede bestond het uit een dun lichtgrijs laagje onderaan het spoor waarop een homogeen bruingrijs pakket lag. In de vulling van deze gracht werden een aantal vondsten gedaan. Het gaat om een handgevormde zandverschraalde wandscherf (7g), een reducerend gebakken gedraaide zandverschraalde wandscherf (1g), twee fragmenten van *tegulae* (228g), een stuk baksteen (305g), drie stukken Doornikse kalksteen (358g) en acht fragmenten tefriet (231g). Deze vondsten zijn moeilijk precies te dateren maar suggereren een datering in de Romeinse of middeleeuwse periode.

Figuur 49: Greppel 0901 in het vlak

Figuur 50: Spoor 0902 is het spoor van een gracht

Figuur 51: Doorsnede op gracht 0902

Figuur 52: Selectie uit de vondsten gedaan in spoor 0902

9.3. Metaaldetectie

Tijdens en kort na het veldwerk werden de proefsleuven en het terrein errond onderworpen aan een metaaldetectieonderzoek. Verspreid over het terrein werden in totaal tien vondsten uit verschillende periodes gedaan. Het gaat om twee mogelijk Romeinse munten (14g), een fragment van een Romeins *fibula*, een munt (2g) uit de 16de eeuw, een recente gesp (7g), twee kogels uit de Eerste Wereldoorlog (28g), een knoop (8g), een ongedateerde munt (2g), en een onbekend object (4g). Deze vondsten wijzen in het beste geval op Romeinse aanwezigheid in de omgeving, een gegeven dat al gekend was. De beperkte hoeveelheid metaaldetectievondsten geeft geen indicatie voor de aanwezigheid van een archeologische site binnen het plangebied.

Figuur 53: MD1, een 16de-eeuwse munt

Figuur 54: MD2, een vermoedelijk vrij recente gesp

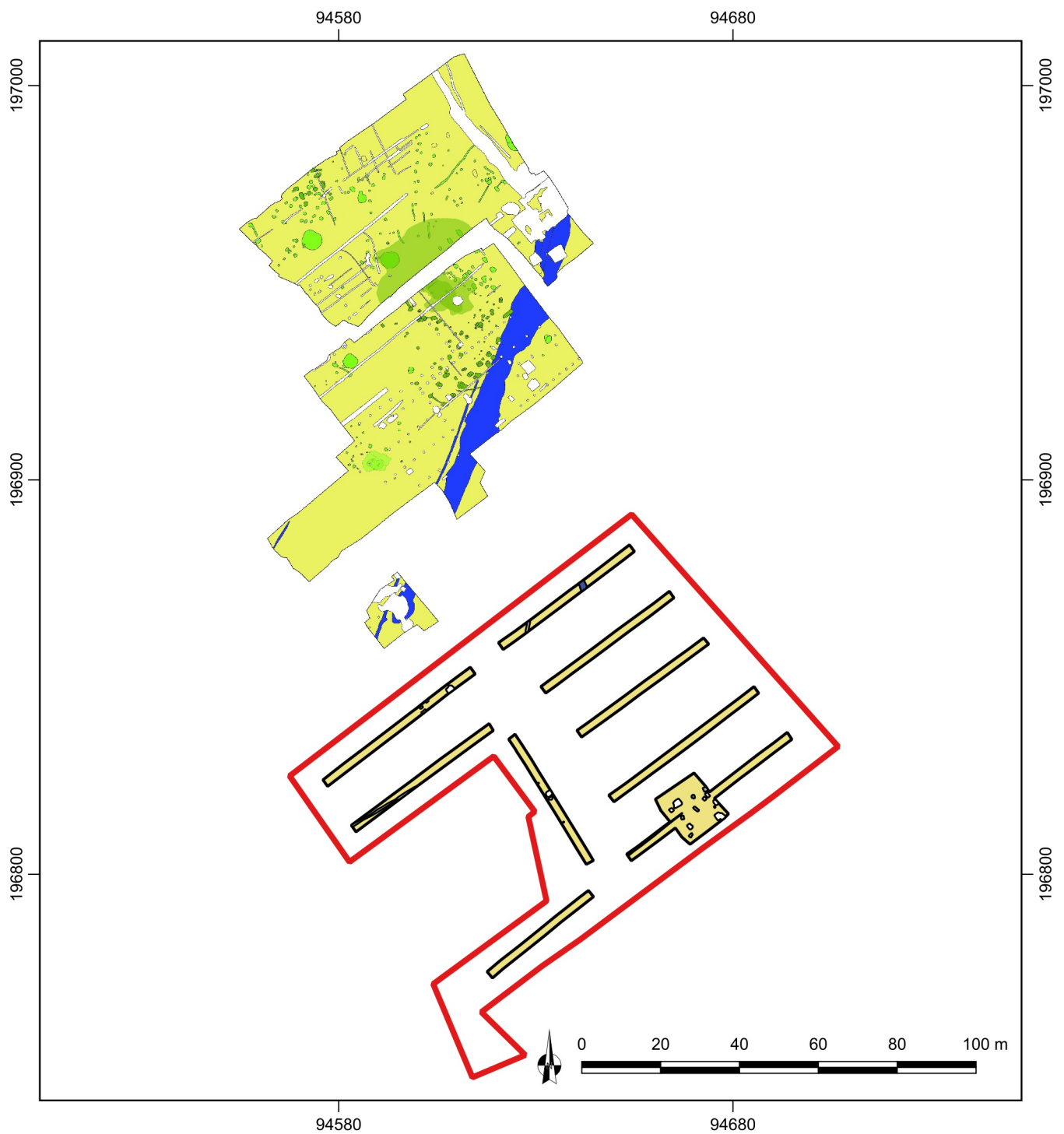
Figuur 55: MD4, mogelijk een Romeinse munt

Figuur 56: MD7 en MD8, kogels uit de Eerste Wereldoorlog

Figuur 57: MD10, fragment van een Romeinse *fibula* (© P. Bultinck)

2016/365
Merendree Kloostertuin
Confrontatie onderzoekscampagnes

08/12/2016, 1/1500
 Digitaal aangemaakt

De Logi & Hoorne
 ARCHEOLOGIE

Legende

Plangebied	Vroegmiddeleeuws
Recent	Romeins of middeleeuws
Middeleeuws	Ongedateerd
	Proefsleuven/vlak

Figuur 58: Samengesteld grondplan met de resultaten van de eerdere onderzoekscampagnes nabij het huidige plangebied

9.4. Confrontatie resultaten eerder archeologisch onderzoek

Bij archeologische prospecties en opgravingen werden in 2010 en 2014 net ten noorden van het plangebied sites aangetroffen uit de Romeinse periode en de vroege en volle middeleeuwen. Gezien de nabijheid van het huidig plangebied bij deze meerperiodenvindplaats werd het toenmalig grondplan gegeorefereerd om zo de resultaten van deze nieuwe prospectie beter te kunnen linken aan de reeds beschikbare gegevens. Bij het onderzoek aan de Kloostertuin kon mogelijk de voortzetting verwacht worden van de middeleeuwse nederzettingen die op Merendreedorp 2010 en Gerolfsweg 2014 werden aangetroffen. Hoewel wel één kuil, mogelijk vier, uit de volle middeleeuwen werd vastgesteld sluit deze potentiële sporencluster niet aan op de gekende sites. Tussenin bevindt zich een zone van ongeveer 115m lang waarin geen nederzettingssporen aan het licht kwamen. Uit de Romeinse periode werd bij voorgaand onderzoek een interessante gracht aangesneden. Deze bijzonder brede en diepe meerfasige structuur bleek op basis van zijn vorm en zijn bodemkundige opbouw mogelijk een belangrijke functie gehad te hebben. De vorm en diepte van de gracht en de manier waarop het spoor was aangelegd deed zelfs een verdedigingsfunctie vermoeden. Omdat bij het eerder onderzoek ten westen van de gracht nog geen sporen werden aangesneden die eraan gelinkt kunnen worden, bestond de mogelijkheid dat datgene wat door de gracht werd afgebakend aan de oostzijde ervan lag. Dit vermoeden werd bovendien bekrachtigd door de resultaten van een bodemkundige studie op het spoor. Aangezien de gronden ten oosten van de opgegraven gracht reeds zijn verkaveld, bleef in deze zone enkel nog de kloostertuin over om de restanten hiervan te vinden. Geen van de aangesneden sporen kunnen echter in verband gebracht worden met de Romeinse gracht die zich meer naar het noorden bevindt. Er werden evenmin haaks georiënteerde grachten aangesneden die mogelijk deel uitmaken van het systeem. De oriëntatie van alle grachten en greppels die bij het vooronderzoek op de kloostertuin werden aangetroffen wijkt volledig af van die van de eerder opgegraven grachten en greppels. Er kan besloten worden dat er geen aanwijzingen werden aangetroffen dat de in 2010 en 2014 aangesneden Romeinse gracht en middeleeuwse bewoningssporen verder doorlopen over het terrein van de voormalige kloostertuin.

Figuur 59: Overzicht op het zuidoostelijk deel van het plangebied

10. Conclusies en aanbevelingen

Op 21 november 2016 voerde een team van De Logi & Hoorne een archeologisch vooronderzoek door middel van proefsleuven uit in Merendree, een deelgemeente van Nevele. Het terrein van in totaal 7460m² is een voormalige kloostertuin die zich bevindt tussen de Bloemistenstraat en Merendreedorp. De grond zal in de nabije toekomst ontwikkeld worden tot een nieuwe woonverkaveling. Omdat deze plannen een bedreiging vormen voor eventueel in de bodem aanwezige archeologische restanten, adviseerde het agentschap Onroerend Erfgoed een archeologisch vooronderzoek voorafgaand aan de bouwwerken. Dit onderzoek moest aantonen of op het projectgebied archeologische sites aanwezig zijn, en of deze met een vervolgonderzoek nader bestudeerd moeten worden. Met negen proefsleuven en twee kijkvensters werd 12,5% van de totale oppervlakte en 14,1% van de toegankelijke zone van het plangebied geëvalueerd.

Binnen het plangebied werden voornamelijk sporen van recente datering aangetroffen. De oudste sporen zijn drie ongedateerde greppels, een gracht die misschien in de Romeinse of middeleeuwse periode dateert, en één — mogelijk vier — kuilen die in de volle middeleeuwen thuis lijken te horen. De kleine hoeveelheid sporen is verdeeld over twee locaties die zich tegen de grenzen van het projectgebied bevinden. Noch de aanwezige gracht, noch de aangesneden cluster met kuilen wijst op de aanwezigheid van een goed bewaarde archeologische site binnen het plangebied. Ook kunnen de aangesneden sporen niet in verband gebracht worden met de resultaten die bij de nabijgelegen opgravingen werden geboekt. Er kan bijgevolg geen grote of belangrijke kennisvermeerdering verwacht worden bij een eventueel vervolgonderzoek op dit plangebied. Om deze redenen wordt geen verder archeologisch onderzoek in het kader van deze ontwikkeling in Merendree geadviseerd.

Bibliografie

BOGEMANS F., 2007. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart. Kaartblad 29 – Kortrijk*, Brussel.

BORREMANS M., 2015. Cenozoïcum: het Quartair. In: BORREMANS M. (red.), *Geologie van Vlaanderen*, Gent: 189-258.

DEBRABANDERE F., DEVOS M., KEMPENEERS P., MENNEN V., RYCKEBOER H. & VAN OSTA W., 2010. *De Vlaamse gemeentenamen. Verklarend woordenboek*, Leuven.

DE CLERCQ W., 1997. Onbekend is onbemind. De vroege middeleeuwen in het westen en het noordwesten van Oost-Vlaanderen, gezien vanuit archeologisch perspectief. *Handelingen van de maatschappij voor geschiedenis en oudheidkunde*, nieuwe reeks LI: 21-36.

DE CLERCQ W., 2009. *Lokale gemeenschappen in het Imperium Romanum. Transformaties in rurale bewoningsstructuur en materiële cultuur in de landschappen van het noordelijk deel van de civitas Menapiorum (provincie Gallia-Belgica, ca. 100 v. Chr. - 400 n. Chr.)*. Proefschrift ingediend tot het behalen van de graad van Doctor in de Archeologie, Universiteit Gent.

DE LOGI A., 2015. *Merendree - Gerolfsweg. Archeologisch onderzoek - januari tot februari 2014*. DL&H-Rapport 16, Deinze.

DE LOGI A., HOORNE J. & VANHERCKE J., 2013. *Merendree - Heilige Geeststraat. Archeologisch vooronderzoek - januari 2013*. DL&H-Rapport 6, Landegem.

DE LOGI A. & VAN CAUWENBERGH S., 2010. *Archeologisch onderzoek Nevele - Merendreedorp. 4 mei tot 25 juni 2010*. KLAD-Rapport 20, Aalter.

DE MOOR G., LOOTENS M., VAN DE VELDE D. & MEERT L., 1997. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart. Kaartblad 21 – Tielt*, Brussel.

DE RIDDER F., 2016. De schedel van Sint-Gerolf, feit of fictie? *Ex situ* 13: 30-32.

DE RUYCK L., MOELAERT R. & RYSERHOVE A., 1979. De kerkdorpen Merendree en Hansbeke heemkundig bekeken. *Ons Meetjesland* jaargang 12 nummer 3: 97-144.

REYNS N. & BRUGGEMAN J., 2014. *Archeologisch vooronderzoek Merendree (Nevele) - Kouterslag*. Rapporten All-Archeo 201, Bornem.

STEURBAUT E., 2015. Het vroeg-Eoceen. In: BORREMANS M. (red.), *Geologie van Vlaanderen*, Gent: 125-135.

VANHEE D., 2013. *Archeologisch vooronderzoek Nevele - Merendree Kouterslag. 3-22 juli 2013*. KLAD-Rapport 53, Aalter.

De Logi & Hoorne bvba
archeologisch project- en adviesbureau

De Logi & Hoorne bvba
archeologisch project- en adviesbureau

Spoornr.	Inv-nr.	Spooronderdeelnr.	Datum	Werkput	Vak	Sector	Vlak	Kwadr.	Coupe	Structuur	Rand.	Fragment	Aantal	Rand (g)	Fragment (g)	G	Soort	Versiering	Algemene datering	Specifieke datering	Opmerking	Inzamelwijze	Tekeningnr.	Fotonr.	Kaartnummer	Homogeniteit	Coördinaten
0601	0601. BK.00001	0601.L.	12/12/2016	06	/	/	1					1	1	33	33		Tegula					manueel					
0304	0304. BK.00002	0304.L.	12/12/2016	03	/	/	1					1	1	21	21		Baksteen		Recent			manueel					
0902	0902. BK.00003	0902.L.	12/12/2016	09	/	/	1					2	2	228	228		Tegula					manueel					
0902	0902. BK.00004	0902.L.	12/12/2016	09	/	/	1				1		1	305		305	Baksteen					manueel					

Spoornr.	Inv-nr.	Spooronderdeelnr.	Datum	Werkput	Vak	Sector	Viak	Kwadr.	Coupe	Structuur	Aantal	G.	Soort	Aard	Algemene datering	Specifieke datering	Opmerking	Inzamelwijze	Tekeningnr.	Fotonr.	Kaartnummer	Homogeniteit	Coördinaten
MD1	MD1. M.00001	MD1.L.									1	2		Munt	Nieuwe tijd	16de eeuw	Spaanse munt	manueel					
MD2	MD2. M.00002	MD2.L.									1	7		Gesp	Recent			manueel					
MD3	MD3. M.00003	MD3.L.									1	4		Onbekend				manueel					
MD4	MD4. M.00004	MD4.L.									1	7		Munt	Romeins			manueel					
MD5	MD5. M.00005	MD5.L.									1	8		Knoopje				manueel					
MD6	MD6. M.00006	MD6.L.									1	2		Munt				manueel					
MD7	MD7. M.00007	MD7.L.									1	14		Kogel	WOI			manueel					
MD8	MD8. M.00008	MD8.L.									1	14		Kogel	WOI			manueel					
MD9	MD9. M.00009	MD9.L.									1			Munt	Romeins			manueel					
MD10	MD10. M.00010	MD10.L.									1			Fibula	Romeins			manueel					

Spoornr.	Inv-nr.	Spooronderdeelnr.	Datum	Werkput	Vak	Sector	Vlak	Kwadr.	Interpretatie	Structuur	Aantal	G.	Soort	Aard	Algemene datering	Specifieke datering	Opmerking	Inzamelwijze	Tekeningnr.	Fotonr.	Kaartnummer	Homogeniteit	Coördinaten
0501	0501. NS.00001	0501.L.	12/12/2016	05	/	/	1		Greppel		2	47	Basaltlava (Tefriet)					manueel					
0601	0601. NS.00002	0601.L.	12/12/2016	06	/	/	1		Natuurlijk		1	32	Ijzerhoudende zandsteen					manueel					
0902	0902. NS.00003	0902.L.	12/12/2016	09	/	/	1		Gracht		8	231	Basaltlava (Tefriet)					manueel					
0902	0902. NS.00004	0902.L.	12/12/2016	09	/	/	1		Gracht		3	358	Doomikse kalksteen					manueel					

De Logi & Houtmeubels

ambachtelijke producten en meubels

Sporenlijst MER-KLO-16																																												
Spoornr.	LV	Werkput	Vlak	Sector	Vak	TAW	Aflijping	Vorm	Datum	Lengte	Breedte	Diepte	Oriëntatie	Coupevorm	Spoorassociatie	Jonger dan	Ouder dan	Gelijkijdig met	Spooronderdelen			Kleur	Inclusies	Coupes + coördinaten		Kaartenlijst	opmerkingen	datering	subdatering	Interpretatie														
0201	☐	02	1	/	/		duidelijk	Ovaal	12/12/2016	0,29	0,25		NO-ZW							0201.L.1 - ho./he.:Heterogeen - textuur:Lemig zand - bio.:0%	0201.L.1: Bruingrijs	- - -						Recent			Paalspoor													
0202	☐	02	1	/	/		duidelijk	Niervormig	12/12/2016	1	0,8		NO-ZW							0202.L.1 - ho./he.:Heterogeen - textuur:Lemig zand - bio.:0%	0202.L.1: Bruingrijs	- - -						Recent			Kuil													
0203	☐	02	1	/	/		duidelijk	Langgerekt	12/12/2016	1,61	1,37		NO-ZW							0203.L.1 - ho./he.:Heterogeen - textuur:Lemig zand - bio.:0%	0203.L.1: Bruingrijs	- - -						Recent			Kuil													
0204	☐	02	1	/	/		vaag	Langgerekt	12/12/2016	1,75	0,73		N-Z							0204.L.1 - ho./he.:Heterogeen - textuur:Lemig zand - bio.:10%	0204.L.1: Donkergrijs Zwart	- - -						Onbekend			Windval													
0205	☐	02	1	/	/		duidelijk	Ovaal	12/12/2016	0,26	0,22		NO-ZW							0205.L.1 - ho./he.:Heterogeen - textuur:Lemig zand - bio.:10%	0205.L.1: Bruin	- - -						Recent			Paalspoor													
0301	☐	03	1	/	/		duidelijk	Afgerond rechthoek	12/12/2016	1,97	1,53		NW-ZO							0301.L.1 - ho./he.:Heterogeen - textuur:Lemig zand - bio.:20%	0301.L.1: Donkerbruin	- - -						Recent			Kuil													
0302	☐	03	1	/	/		duidelijk	Scherpe rechthoek	12/12/2016	0,80	0,52		NO-ZW							0302.L.1 - ho./he.:Homogeen - textuur:Lemig zand - bio.:0%	0302.L.1: Grijs	- - -						Recent			Kuil													
0303	☐	03	1	/	/		duidelijk	Scherpe rechthoek	12/12/2016	1,38	0,55		NO-ZW							0305.L.1 - ho./he.:Homogeen - textuur:Lemig zand - bio.:0%	0305.L.1: Grijs Donkergrijs	- - -						Recent			Kuil													
0304	☐	03	1	/	/		vaag	Afgerond rechthoek	12/12/2016	0,93	0,60		NO-ZW							0304.L.1 - ho./he.:Heterogeen - textuur:Lemig zand - bio.:10%	0304.L.1: Bruin Lichtgrijs	- - -						Recent			Kuil													
0401	☐	04	1	/	/		vaag	Lineair	12/12/2016	19,6	0,52	0,23	NO-ZW							0401.L.1 - ho./he.:Homogeen - textuur:Lemig zand - bio.:10%	0401.L.1: Donkerbruin Bruingrijs	- - -								Greppel														
0501	☐	05	1	/	/		vaag	Lineair	12/12/2016	17,56	0,23		NO-ZW							0501.L.1 - ho./he.:Heterogeen - textuur:Lemig zand - bio.:20%	0501.L.1: Bruingrijs	- - -								Greppel														
0502	☐	05	1	/	/		vaag	Afgerond rechthoek	12/12/2016	0,85	0,62		NW-ZO							0502.L.1 - ho./he.:Heterogeen - textuur:Lemig zand - bio.:50%	0502.L.1: Lichtgrijs Bruingrijs	- - -						Middeleeuwen			Kuil													
0503	☐	05	1	/	/		duidelijk	Scherp vierkant	12/12/2016	0,88	0,79		NW-ZO							0503.L.1 - ho./he.:Homogeen - textuur:Lemig zand - bio.:10%	0503.L.1: Grijs	- - -						Recent			Kuil													
0504	☐	05	1	/	/		duidelijk	Scherpe rechthoek	12/12/2016	1,27	0,8		NW-ZO							0504.L.1 - ho./he.:Heterogeen - textuur:Lemig zand - bio.:10%	0504.L.1: Bruingrijs	- - -						Recent			Kuil													
0601	☐	06	1	/	/			Circulair	12/12/2016													- - -								Natuurlijk														
0602	☐	06	1	/	/		duidelijk	Lineair	12/12/2016	2	1,85		NW-ZO									- - -					wortelkuil van haag of bomenrij, te stevig en diep om uit te graven	Recent			Natuurlijk													

Sporenlijst
MER-KLO-16

Spoornr.	LV	Werkput	Vlak	Sector	Vak	TAW	Aflijning	Vorm	Datum	Lengte	Breedte	Diepte	Oriëntatie	Coupevorm	Spoorassociatie	Jonger dan	Ouder dan	Gelijkijdig met	Spooronderdelen	Kleur	Inclusies	Coupees + coördinaten	Kaartenlijst	opmerkingen	datering	subdatering	interpretatie
0901	☐	09	1	/	/			duidelijk	Lineair	12/12/2016	3,04	0,75		N-Z					0901.L.1 - ho./he.:Heterogeen - textuur:Lemig zand - bio.:30%	0901.L.1: Bruin Bruingrijs	. . .					Greppel	
0902	☐	09	1	/	/			duidelijk	Lineair	12/12/2016	2,11	1,64	0,52	NNW-ZZO					0902.L.1 - ho./he.:Homogeen - textuur:Lemig zand - bio.:10%	0902.L.1: Bruingrijs	. . .					Gracht	
0903	☐	09	1	/	/			Lineair	12/12/2016															wortelkult haag of bomenrij	Recent		Natuurlijk
1001	☐	10	1	/	/			vaag	Afgerond rechthoek	12/12/2016	0,98	0,73		NNW-ZZO					1001.L.1 - ho./he.:Homogeen - textuur:Lemig zand - bio.:10%	1001.L.1: Bruingrijs Lichtbruin	. . .			Middeleeuwen		Kuil	
1002	☐	10	1	/	/			duidelijk	Afgerond rechthoek	12/12/2016	1,42	1,1		NW-ZO					1002.L.1 - ho./he.:Homogeen - textuur:Lemig zand - bio.:0%	1002.L.1: Donkerbruin	. . .			Recent		Kuil	
1003	☐	10	1	/	/			duidelijk	Onregelmatig	12/12/2016	1,1	0,73		NO-ZW					1003.L.1 - ho./he.:Homogeen - textuur:Lemig zand - bio.:0%	1003.L.1: Bruingrijs Bruin	. . .			Recent		Kuil	
1004	☐	10	1	/	/			duidelijk	Onregelmatig	12/12/2016	2,15	1,96		NW-ZO					1004.L.1 - ho./he.:Homogeen - textuur:Lemig zand - bio.:0%	1004.L.1: Donkerbruin Bruingrijs	. . .			Recent		Kuil	
1005	☐	10	1	/	/			duidelijk	Ovaal	12/12/2016	1,45	0,95		NW-ZO					1005.L.1 - ho./he.:Homogeen - textuur:Lemig zand - bio.:0%	1005.L.1: Donkerbruin Bruingrijs	. . .			Recent		Kuil	
1006	☐	10	1	/	/			duidelijk	Afgerond rechthoek	12/12/2016	0,47	0,27		NW-ZO					1006.L.1 - ho./he.:Homogeen - textuur:Lemig zand - bio.:0%	1006.L.1: Donkerbruin Bruingrijs	. . .					Kuil	
1101	☐	11	1	/	/			vaag	Ovaal	12/12/2016	0,96	0,85	0,27	NW-ZO					1101.L.1 - ho./he.:Heterogeen - textuur:Lemig zand - bio.:10%	1101.L.1: Lichtbruin Lichtgrijs	. . .			Middeleeuwen		Kuil	
1102	☐	11	1	/	/			duidelijk	Afgerond rechthoek	12/12/2016	0,97	0,88		NW-ZO					1102.L.1 - ho./he.:Homogeen - textuur:Lemig zand - bio.:0%	1102.L.1: Bruingrijs Donkerbruin	. . .			Recent		Kuil	
1103	☐	11	1	/	/			duidelijk	Onregelmatig	12/12/2016	2,33	1,80		NO-ZW					1103.L.1 - ho./he.:Homogeen - textuur:Lemig zand - bio.:10%	1103.L.1: Donkerbruin Bruingrijs	1103.L.1: Donkerbruin Baksteen - 10% - groter dan 20mm 1103.L.1: Puin - <10% - 5-20mm			Recent		Kuil	
1104	☐	11	1	/	/			duidelijk	Afgerond rechthoek	12/12/2016	1	0,95		NO-ZW					1104.L.1 - ho./he.:Heterogeen - textuur:Lemig zand - bio.:10%	1104.L.1: Bruingrijs Lichtbruin	. . .			niet duidelijk of recent of bij de middeleeuwse sporen hoort	Onbekend		Kuil

2016/365
Merendree Kloostertuin
Allesporenkaart

08/12/2016
Schaal 1/750
Digitaal aangemaakt
© Geopunt

Legende

- Plangebied
- Proefsleuven
- Recente sporen
- Middeleeuws
- Romeins of middeleeuws
- Ongedateerde sporen
- Natuurlijke sporen